

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE
BAĞLANMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

HÜLYA SİĞRILI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ BİLİM DALI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Semra KARACA

İSTANBUL-2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE
BAĞLANMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

HÜLYA SİĞRILI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ BİLİM DALI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Semra KARACA

İSTANBUL-2017

TEZ ONAYI

Kurum : Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Programın seviyesi : Yüksek Lisans
Anabilim Dalı : Hemşirelik Anabilim Dalı/ Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı
Tez Sahibi : Hülya SİĞRILI
Tez Başlığı : Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Bağlanma Biçimleri
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Sınav Yeri : Sağlık Bilimleri Başbüyük Kampüsü Hemşirelik Bölümü
Sınav Tarihi : 7/06/2017

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

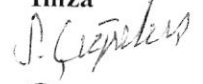
Danışman (Unvan, Adı, Soyadı)

Doç. Dr. Semra KARACA

Kurumu

Marmara Üniversitesi

İmza

Sınav Jüri Üyeleri (Unvan, Adı, Soyadı)

Yrd.Doç.Dr. Özlem IŞIL

Bezmialem Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Gül ÜNSAL BARLAS

Marmara Üniversitesi

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 07/06/2017 tarih ve 44 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Göksel ŞENER
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

-Sınav evrakları 3 iş günü içinde ıslak imzalı tek kopya halinde Enstitüye teslim edilmelidir.

II. BEYAN

Bu tezin kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları kaynaklar listesine aldığımı, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

7. 6. 2017
Hülya SİĞRILI

III. TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim sürecimde, bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, akademik bilgisini, ilgisini, tecrübesini, zamanını benimle paylaşan, tezimin her aşamasında verdiği büyük emeğiyle, gösterdiği sabır ve anlayışından dolayı tez danışmanım çok sevdiğim değerli hocam Doç. Dr. Semra KARACA' ya,

Akademik bilgisini, ilgisini tecrübesini, ve desteğini esirgemeyen, öğrencisi olmaktan mutlu olduğum çok sevdiğim saygıdeğer hocam Doç. Dr. Gül Ünsal BARLAS' a

Yüksek lisans eğitim sürecim boyunca bana her açıdan destek olan ve en başta da varlığının bana kattığı yüksek motivasyondan dolayı, canım eşim Kaan SİĞRILI'ya,

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından bu yana her daim yardımına koşan, hayatımı kolaylaştıran, bilgisini ve zamanını benimle paylaşan canım kardeşim Merve KERVAN'a, özellikle veri toplama aşamasında sağladığı destek için canım kardeşim Aslı KERVAN'a ayrıca hayatım boyunca bana her zaman her anlamda destek olan, inanan, sevgi ve sabırlarıyla güç veren, fedakârlık gösteren sevgili aileme,

Yıllardır iyi kötü birçok anı birlikte paylaştığım, tez çalışma süresi boyunca bana yol gösteren, tecrübe, akademik bilgi ve desteğini, zamanını hiçbir zaman esirgemeyen, dostum, kıymeli arkadaşım Doç. Dr. Ayşe Burcu AYAZ'a,

Yüksek lisans eğitimimin bana kazandırdığı, sağladıkları destek ve motivasyon ile kendilerini yanımda hissettiren çok değerli arkadaşlarım Gönül BAHADIR ve Ceren SONAKIN AYÇANOĞLU 'na

TEŞEKKÜR EDERİM.

IV. İÇİNDEKİLER

II. BEYAN	i
III. TEŞEKKÜR.....	ii
IV. İÇİNDEKİLER	iii
V. KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
VI. TABLOLAR LİSTESİ.....	vi
VII. ŞEKİL LİSTESİ	vi
1.ÖZET.....	1
2. SUMMARY	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	3
4. GENEL BİLGİLER	6
4.1. İnternet Bağımlılığı	6
4.1.1. İnternetin tanımı, Gelişimi,Tarihçesi	6
4.1.2. Dünya’da ve Türkiye’de İnternet Kullanım Yaygınlığı.....	8
4.1.3. İnternet Bağımlılığının Tanımı	10
4.1.4. İnternet Bağımlılığını Açıklayan Modeller.....	17
4.1.5. Ergenlerde İnternet Bağımlılığı.....	18
4.2. Bağlanma Kuramı ve Temel Kavramlar	21
4.2.1.Bağlanma Biçimleri	24
4.2.1.1. Güvenli Bağlanma.....	26
4.2.1.2. Saplantılı Bağlanma	27
4.2.1.3. Korkulu Bağlanma	27
4.2.1.4. Kayıtsız Bağlanma.....	27
4.2.2. Ergenlikte Bağlanma.....	28

4.2.3. Bağlanma Biçimleri ve İnternet İlişkisi.....	30
4.2.4. Bağlanma Biçimleri, İnternet bağımlılığı ve Psikiyatri hemşireliği.....	32
5. GEREÇ VE YÖNTEM	34
5.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi.....	34
5.2. Araştırma Soruları.....	34
5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	35
5.4. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	35
5.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	36
5.5.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF- Ek.1).....	36
5.5.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ- Ek.2).....	36
5.5.3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA- Ek.4).....	37
5.6. Araştırmanın Etik Yönü	38
5.7. Araştırma Süreci.....	39
5.8.Verilerin İstatistiksel Analizi	39
5.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	39
6. BULGULAR.....	40
7. TARTIŞMA	58
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
9. KAYNAKLAR	68
10. EKLER.....	80

V. KISALTMALAR LİSTESİ

DSM	Tanısal ve İstatiksel El Kitabı
ICD	Uluslararası Hastalık Sınıflaması
KBF	Kişisel Bilgi Formu
İB	İnternet Bağımlılığı
İBÖ	İnternet Bağımlılığı Ölçeği
İÖA	İlişki Ölçekleri Anketi
SPSS	Statistical Packages For The Social Sciences
PİK	Patolojik İnternet Bağımlılığı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
APA	American Psychiatri cAssociation
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ARPANET	Advanced Research Projects Agency Network
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
EA	Eşit Ağırlık
SAY	Sayısal
SÖZ	Sözel

VI. TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	40
Tablo 2. Öğrencilerin Ailesel Özelliklerine Göre Dağılımı.....	41
Tablo 3. Öğrencilerin İnternet Kullanımı Özelliklerine Göre Dağılımı	42-43
Tablo 4. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı..	44
Tablo 5. Öğrencilerin Bağlanma Biçimlerine Göre (İAÖ) Dağılımı.....	45
Tablo 6. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre İBÖ Puanlarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre İBÖ Puanlarının İncelenmesi.....	48-49
Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Bağlanma Biçimlerinin Karşılaştırılması.....	50
Tablo 9. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi.....	51
Tablo 10. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre İBÖ Gruplarının Karşılaştırılması.....	53
Tablo 11. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre İBÖ Gruplarının Karşılaştırılması.....	54
Tablo12. Öğrencilerin Bağlanma Biçimine Göre İBÖ Gruplarının Karşılaştırılması.....	56
Tablo 13. Ergenlerde İBÖ Puanını Yordayan Etmenler.....	57

VII. ŞEKİL LİSTESİ

sayfa no

Şekil 1. 2007 ile 2016 Yılları Arasında İnternet Erişimi Olan Hane Oranı ile Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Oranları	9
Şekil 2. Bartholomew ve Horowitz'ın Dörtlü Bağlanma Modeli.....	26

Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Öğrencinin Adı: Hülya Sığırlı

Danışman: Doç. Dr. Semra Karaca

Anabilim Dalı: Hemşirelik Anabilim Dalı Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı

1.ÖZET

Amaç: Günümüzde hemen hemen her toplumda ve her yaş grubunda internet kullanımı yaygınlaşmış durumdadır ve bu durum internetin aşırı kullanımı ile ilişkili çeşitli riskleri de gündeme getirmiştir. Problemlili internet kullanımı ve internet bağımlılığı bu risklerden olup, ergenleri farklı biçimlerde etkileyebilmektedir. Ergenlerde internet kullanımının örüntülerini belirlemek ve internet kullanımı ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek ruh sağlığını koruma ve geliştirmede önemlidir. Bu araştırma lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel niteliktedir. Örneklem büyüklüğü istatistiksel formülle hesaplanmış ve çalışma 1377 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) ve İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) ile toplanmıştır. Veriler SPSS 23.0 (Statistical Package for the Social Sciences) Software programın da tanımlayıcı istatistiksel analizler, "Mann Whitney U testi", "Kruskal Wallis testi", "Ki-Kare testi", "Lineer Regresyon analizi" ve "Pearson korelasyon analizi" ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrenciler 13-19 yaş grubunda olup, yaş ortalaması 16.2 ± 1.63 'dür. Öğrencilerin İBÖ toplam puan ortalaması 28.8 ± 20.12 'dir. İBÖ kesme noktalarına göre öğrencilerin %85'i normal internet kullanıcısıyken, %10.8'i problemlili internet kullanıcısı ve %3.7'si internet bağımlısıdır. Öğrencilerin %29.2'si güvenli bağlanma biçimine sahipken, %70.8'i güvensiz bağlanma biçimine sahiptir. Bağlanma biçimine göre internet bağımlılığı ölçek grupları arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.001$).

Sonuç: Çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin büyük çoğunluğu normal internet kullanıcısıdır ve güvensiz bağlanma biçimine sahiptir. Bağlanma biçimleri ile internet bağımlılığı ölçek puanları farklılaşmaktadır ve problemlili internet kullanım düzeyi en düşük öğrenciler güvenli bağlanma biçimi gösteren öğrencilerdir.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Bağlanma, Bağlanma Biçimleri

Evaluation of the Relationship Between İnternet Addiction in High School Students and Attachment Styles

Student Name: Hülya Sıgırlı

Supervisor: Doç. Dr. Semra Karaca

Department: School of Nursing, Department of Psychiatry Nursin

2. ABSTRACT

Objectives: The use of internet has become widespread in almost every society and every age group today, and this has brought about various risks associated with overuse of internet. Problematic internet use and internet addiction are some of these risks and affect adolescents in various forms. Determining the patterns of internet use in adolescents and evaluating the relationship between internet use and attachment styles is important in protecting and improving mental health. This research was conducted to examine the relationship between internet addiction and attachment styles in high school students.

Method: This study is a descriptive and cross-sectional study. The sample size was calculated using a statistical formula and the study was conducted with 1377 students. Data were collected by the Personal Information Form, the Internet Addiction Scale (IAS) and the Relationship Scale Questionnaire (RSQ). Data were analyzed by descriptive statistical analyzes, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis test, Chi-square test and Pearson correlation analysis in SPSS 23.0 software program.

Results: The students participating in the study are between 13-19 years and the average age is 16.2 ± 1.63 . The average total score of IAS is 28.8 ± 20.12 . According to the IAS cut-off points; 85% of students are normal internet users, 10.8% are problematic internet users and 3.7% are Internet addicts. 29.2% of the students had a secure attachment style and 70.8% have insecure attachment patterns. There is a statistically significant difference between the internet addiction scale groups according to the attachment style ($p < 0.001$).

Conclusion: According to findings of the study, the majority of the students is normal internet users and has insecure attachment style. Internet addiction scale scores are differentiated according to the attachment styles and students with lowest levels problematic internet use show secure attachment style.

Key words: Internet Addiction, Attachment, Attachment styles

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Geniş kitleleri etkileyen internet, insanların her geçen gün gittikçe artan “üretilen bilgiyi saklama, paylaşım, hızlı ve kolayca ulaşma” istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir bilgi teknolojisi sistemidir (Tarcın, 2005). İnternet başta kişiler arası iletişim olmak üzere sağladığı olanaklar ile hem olumlu hem olumsuz sonuçları olan yeni bir takım dönüşümlere yol açmıştır (Gökçearsan ve Günbatar, 2012; Muslu Karayağız ve Bolışık, 2009). Sonuç olarak, yeni bir çağın başlangıcı sayılan ve hayatın vazgeçilmezi haline gelen internet, kullanıcıların hayatını etkileyen farklı riskler de içererek bir tür bağımlılık haline gelmiştir (Cengizhan, 2003). Christakis (2010) bu riske dikkatleri çekmek amacıyla, internet bağımlılığından 21. yüzyılın salgını olarak söz etmektedir. İnternet bağımlılığı (İB), internetin aşırı kullanılması, bu kullanma isteğinin önüne geçilememesi, sadece internet başında geçirilen zamanın önemli görülmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık oluşması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması olarak tanımlanabilir (Davis, 2001). Davis (2001) depresyon, bipolar, sosyal anksiyete veya madde bağımlılığı gibi ruhsal bozukluklara yatkınlığı olan bireylerde internet bağımlılığının daha sık görüldüğünü bildirmektedir. Düşük benlik değeri olan ve kendini olumsuz değerlendiren kişiler, internet ortamında sohbet odalarında fantezi rol oynayarak, yüzleşme olmadan arkadaşlık yaparak ve diğer bağımlılık nesnelerine ulaşarak yetersizliklerini telafi etmektedirler. Bu şekilde düşük benlik değeri olan kişiler yeni bilişsel şemalar oluşturarak gerçek hayatta yüzleşmeleri gereken sorunlardan uzak durmaktadırlar (Davis, 2001). ABD’de yapılan araştırmalar, internet kullanıcılarının % 6 ile 10’unun internet bağımlısı olduğunu, dünyada 1,8 milyon çocuk ya da ergenin zamanının büyük bir çoğunluğunu sohbet ya da oyun odalarında geçirdiğini göstermektedir. İnternet başında zaman geçiren çocuk ve ergenlerin bir süre sonra internet kullanımına bağımlı hale geldikleri ve ruhsal sorunlar yaşamaya başladıkları bildirilmektedir (Bölükbaş, 2003; Young, 1996).

Bağlanma, bebek ve bakım veren arasında yaşamın ilk günlerinde kurulan, zamanın büyük bir kısmının o kişi ile birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum veya obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik

etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin hepsini kapsayan, duygusal olarak olumlu ve yardım edici bir ilişkinin varlığını ifade eder (Keskin, 2007).

Bağlanma biçimleri, yakın ilişkilerde kişilerin davranışları, ilişkilerinden doyum almaları, ilişkilerde yaşanan sorunlardan etkilenmeleri ve bu sorunlar ile başa çıkmaları üzerinde etkilidir (Kaya ve Kaya, 2009). Sağlıklı bağlanma çocuğun ruhsal ve sosyal gelişimi için çok önemli bir gereksinim olup, çocuğun daha sonraki yaşamında ilişkilerinin de temelini oluşturmaktadır. Genel olarak bakıldığında, bağlanma ilişkisinde en belirgin bağlanma figürü, erken yaşlarda birincil bakıcılar iken, yetişkinlik döneminde yakın ilişkilerde sevgili veya eş olmaktadır.

Erken yaşlarda bağlanma ilişkileri yoluyla oluşan içsel çalışan modeller (bilişsel - duygusal şemalar), yetişkinlikte kurulan ilişkilerde duygu, davranış ve bilişlere rehberlik etmektedir. İçsel modeller bu yolla yaşamları boyunca kişilerin kendilerine, başkalarına ve dünyaya ilişkin inanç ve beklentilerini belirlemektedir (Amanvermez, 2007). Yaşamın ilk aylarından itibaren annenin tepkilerine bağlı olarak şekillenen bağlanma ilerde karşı cinsle olan ilişkilerini, eş seçimini, akranla olan ilişki biçimini etkilemektedir (Keskin, 2007). Son yıllarda yetişkin bağlanma biçimleri yaygın olarak dörtlü bağlanma modeli kapsamında incelenmektedir. Bartholomew ve Hortowitz'e göre bu dört bağlanma biçimi; güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma biçimidir. Güvenli bağlanma biçimi düşük düzeyde kaygı (olumlu benlik modeli) ve kaçınma (olumlu başkaları modeli) boyutunda tanımlanırken, bunun zıt kutbunda yer alan korkulu bağlanma yüksek düzeyde kaygı ve kaçınma davranışı ile tanımlanmaktadır (olumsuz benlik ve başkaları modeli). Saplantılı bağlanma biçimi yüksek kaygı (olumsuz benlik) ve düşük kaçınma (olumlu başkaları) ile tanımlanırken, kayıtsız bağlanma düşük kaygı (olumlu benlik) ve yüksek kaçınma (olumsuz başkaları) kombinasyonu ile tanımlanmaktadır (Oral, 2006; Kaya ve Kaya, 2009). Bowlby (1973) ve Ainsworth (1989) bağlanma biçimlerini, erken yaşlarda ebeveyn etkileşimi ile şekillenen, sonraki yıllarda ise yakın ilişkilerdeki beklentileri, inançları, ihtiyaçları, duygu düzenleme stratejilerini ve sosyal davranışları etkileyen örüntüler olarak ele almaktadırlar (Bozkurt, 2006). Yazında, bağlanma biçimleri ile internet kullanımını karşılaştıran çalışma bizim bilgimiz dahilinde çok az sayıdadır (Shin ve ark., 2011; Lei ve Wu, 2007; Zoppos, 2009). Shin ve ark. (2011) internet kullanımı ile kaygı düzeyi ve kaçınan bağlanma stili arasında önemli ve güçlü bir

ilişki bildirmekten, Lei ve Wu (2007) problemleri internet kullanımı ile güvenli bağlanma biçimi arasında olumsuz ilişki, yabancılaşma duygusu arasında olumlu ilişki saptamıştır. Zappos'un 2009'da yaptığı çalışmada ise sosyal medyayı çok kullanan bireylerin güvenli bağlanma biçimi puanlarının daha düşük; korkulu ve kayıtsız bağlanma biçimi puanlarının ise daha yüksek olduğunu belirlemiş ve "facebook" gibi sosyal medya içeriklerinin korkulu ve kayıtsız bağlanma biçimi olan bireylere hitap ettiğini belirtmiştir. Türkiye'de bizim bilginiz dahilinde bağlanma biçimleri ile internet kullanımını karşılaştıran çalışma çok az sayıdadır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1.İnternet Bağımlılığı

Günümüzde bilgisayar ve internet hayatın her alanında yer almakta ve internet kullanımı tüm yaş gruplarında hızla yayılmaktadır. Bilgisayar ve internet kullanımının çocuk/ergene etkisi birbirlerine karşıt görüşlerle tartışılmaktadır. Erken yaşlarda bilgisayar ve internet kullanımına karşı çıkan bilimsel görüş, bu teknolojilerin önemli gelişimsel etkinliklerin yerini alacağına dair endişelere vurgu yapmakta; internetin çocukları gerçek oyun kültüründen alıkoyduğu, hazırlıksız oldukları uyaranlara maruz bıraktığı, sanal dünyanın gerçeği yansıtmaktan uzak olduğu ve ergeni izole bir yaşama doğru çektiği, yaratıcılığını azalttığı gibi eleştirileri kapsamaktadır. Bilgisayar ve internet kullanımının yararlı olabileceğine ilişkin görüş ise, iletişim ve bilgiye erişimi kolaylaştırdığı, toplumsal birikime katkı verdiği ve gruplar arası etkileşimi güçlendirdiğine vurgu yapmaktadır (Karaca ve ark., 2016). İnternet kullanımına ilişkin her ne kadar farklı görüşler olsa da tüm dünyada ve ülkemizde problemli internet kullanımı ve internet bağımlılığı giderek artmaktadır.

4.1.1. İnternetin Tanımı, Gelişimi ve Tarihçesi

İnternet, iki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbiriyle bağlantısı anlamına gelen ve dünya çapında yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir iletişim sistemidir (İçel, 1998). **International Network** kelimelerinden oluşturulmuş olan internet, kısaca “bilgisayarlar arası dünya çapındaki ağ” şeklinde de tanımlanabilir. Türkçe’ye genellikle, “uluslararası ağ” şeklinde çevrilmektedir. İnternet sayesinde dünyanın istenen herhangi bir yerindeki bilgiye ulaşılabilmekte, çok kolay, çabuk ve ucuza iletişim kurulabilmekte, dünyanın herhangi bir noktasına çok büyük miktarda bilgi ve belge transferi yapılabilmektedir.

Günümüzde dünyanın büyük bir kısmının kullandığı internetin temeli Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Rusya arasındaki rekabete dayanmaktadır. Sovyet Rusya'sına karşı stratejik savunma düzenekleri oluşturan ABD, 1962 yılında ülke çapında bir askeri bilgisayar ağı tasarlanmıştır. Askeri alanda da desteklenmekte olan bu bilgisayar ağına ARPANET adı verilmiştir. 1969 yılında California'da ilk sivil bilgisayar ağı kurulmuştur. 1971 yılında Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi (NASA) gibi önemli kuruluşların birçoğu, ağ kapsamına girmiş ve listeye yenileri eklenmiştir. 1979 yılında ilk bilgisayar haber grupları ortaya çıkmıştır. Aynı yıl içinde internetin önemli sistemlerinden olan BITNET, IBM şirketi tarafından yapılmıştır. 1980'lerde soğuk savaş etkilerinin azalmasıyla bu bilgisayar sistemine gösterilen ilgi artmıştır. Başlangıç dönemlerinde kullanımı kolay olmayan internet sadece bilgisayar uzmanları, bilim adamları ve mühendisler tarafından sadece elektronik posta amacıyla kullanılmaktaydı. 1991'de Tim Barnes Lee, Hypertext denen daha görsel bir temele dayanan, World Wide Web'i (www) icat etti. Bilgilerin ve araştırmaların paylaşılmasını kolaylaştırmak amacını taşıyan bu sistemin ortaya çıkmasıyla internet ticari alanda da yer almaya başlamıştır. Fiziksel yapısı ve kullanıcı sayısı giderek artan bilgisayar ağı bugünkü internet adını almıştır. 1994 yılında internet üzerinde ilk siber banka kurulmuştur ve iletişim firmalarının büyük bir bölümü internete yatırım yapmaya başlamışlardır (Bölükbaş, 2003).

Ülkemizdeki ilk internet bağlantısı Nisan 1993'te Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) gerçekleştirilmiştir. 1996 yılı Ağustos ayında yerli internet bağlantısı olan Turnet çalışmaya başlamıştır. 1997 yılında ise akademik kuruluşların internet bağlantısını sağlayan ULAKNET' in devreye girmesiyle üniversiteler nispeten hızlı bir omurga yapısıyla birbirine bağlanmıştır.

Başlangıçta internet, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilgi aktarımı amacıyla kullanılmıştır. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak 1995'ten itibaren Türk girişimcilerde interneti, elektronik posta ve diğer servisleriyle, özellikle tanıtım ve pazarlama için kullanmaya başlamıştır (Işık, 2007).

Bilgisayar tabanlı teknolojileri ve interneti, kullanım açısından avantajlı kılan temel özellikleri;

- Her kesimden insan tarafından ulaşılabilir olması,
- Sahibi diyebileceğiniz kimsenin olmaması,
- Esnek olması,
- Etkileşim potansiyeli bulunması,
- Birçok kamusal fonksiyonu bünyesinde toplaması,
- Düşük derecede düzenleme içermesi ve
- Uluslararası bağlantıları olmasıdır(Tan, 2005).

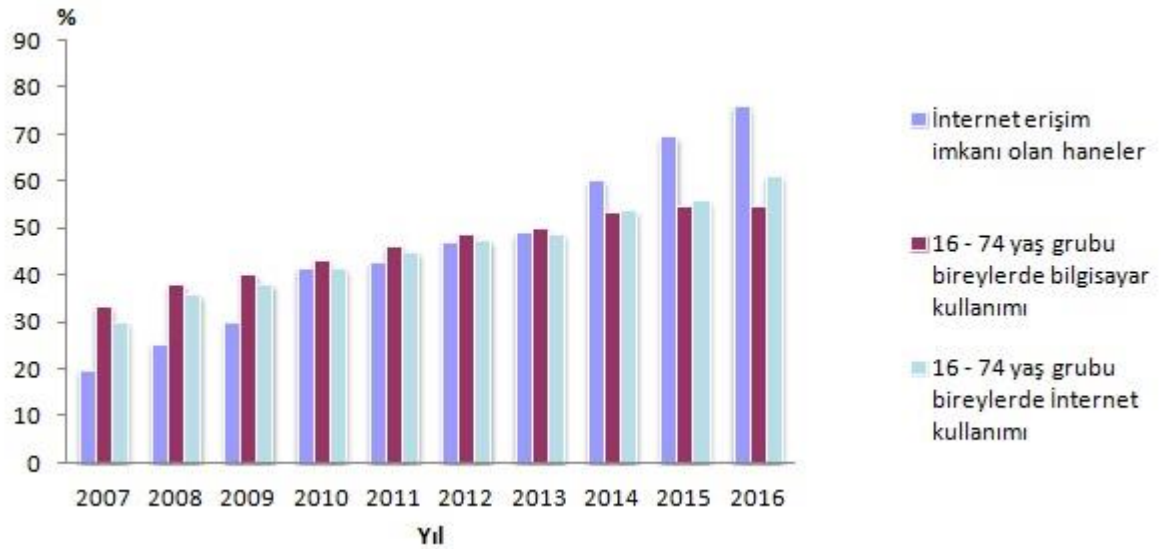
Günümüzde internet; bilgisayar ağına bağlı tüm bilgisayarlarla iletişim, elektronik posta almak/göndermek, sohbet, anında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak, makale, bilgi, teknik rapor gibi sınırsız kaynağa erişim, herkese açık yazılımlara ücretsiz erişim, konferans, kitap, duyuru ve kayıt işlemleri, bilgi bankalarına ve arşivlere erişim ve kütüphane kataloglarına ulaşım, bankacılık, alışveriş hisse senedi alım satımı, açık artırmalara katılım gibi ticari işlemler, değişik resmi başvuru ve işlemler, çeşitli konularla ilgili uzmanların adreslerine ulaşım iletişim kurmak, günlük gazete ve televizyon haberlerini izlemek gibi sayısız alanlarda kullanılmaktadır (İnan, 2010).

4.1.2. Dünya’ da ve Türkiye’ de İnternet Kullanım Yaygınlığı

Global web index verileri ile hazırlanan, internet ve sosyal medya kullanıcı istatistikleri 2016 Ocak ayı verilerine göre, dünya’da yaklaşık 3.5 milyar internet kullanıcısı, yaklaşık 2.5 milyar aktif sosyal medya hesabı, 3.7 milyar farklı cep telefonu kullanıcısı, 1.9 milyar aktif mobil sosyal medya hesabı mevcuttur. Geçen yıla göre dünyada aktif internet kullanıcısı yaklaşık %50 artmıştır (We Are Social internet sitesi, İnternet ve sosyal medya kullanıcı istatistikleri, Erişim tarihi:15.12.2016). Türkiye’ de TÜİK verilerine göre; bilgisayar ve internet kullanım oranları 16 yaş ve 74 yaş grubundaki bireylerde 2015 yılında sırasıyla % 54.8 ve % 55.9 iken bu oran 2016 yılında sırasıyla % 54.9 ve % 61.2 olarak artış göstermiştir. Bilgisayar ve internet kullanım oranları erkeklerde sırasıyla % 64.1 ve % 70.5 iken, kadınlarda % 45.9 ve % 51.9 idi. 2016 yılı Nisan ayında hanelerin % 96.9’unda cep telefonu veya akıllı telefon bulunurken, sabit telefon bulunma oranı % 25.6’dır. Aynı

dönemde hanelerin % 22.9'unda masaüstü bilgisayar, % 36.4'ünde taşınabilir bilgisayar ve % 29.6'unda tablet bilgisayar bulunmaktadır. 2015 yılında televizyonların % 20.9'u internete bağlanabilmekte iken bu oranı 2016 yılında % 24.6 olarak bildirilmiştir. İnternet kullanım amaçları dikkate alındığında, 2016 yılının ilk üç ayında internet kullanan gençlerin % 82.4'ü sosyal medya üzerinde profil oluşturmak, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşmak, % 74.5'si paylaşım sitelerinden video izlemek, % 69.5'i online haber, gazete ya da dergi okumak, % 65.9'u sağlıkla ilgili bilgi aramak, % 65.5'i mal ve hizmetler hakkında bilgi aramakve % 63.7'si internet üzerinden müzik dinleme amacıyla internet kullanmaktadır. Son 3 ay içerisinde interneti her gün veya haftada en az bir defa kullanan bireylerin oluşturduğu düzenli internet kullanıcı oranı 2016 yılının ilk üç ayında % 94.9'dur (TÜİK, Erişim :15.12.2016).

İnternetin sunduğu hizmetlerin çeşitliliği ve bu hizmetlerin kolaylıkla elde edilebilir olması nedeniyle interneti kullanan kişi sayısının her geçen gün arttığı düşünülmektedir (Şekil 1). Buna rağmen internetin tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma ve yeni bir bağımlılık türü olarak nitelenebilecek internet bağımlılığına yol açmaya başlamıştır (Arısoy, 2009).

Şekil 1: 2007 ile 2016 Yılları Arasında İnternet Erişimi Olan Hane Oranı ile Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Oranları

4.1.3.İnternet Bağımlılığının Tanımı

Bağımlılık, bir madde ya da davranışı kullanmayı bırakamama veya kontrol edememe (Günüç ve Kayri, 2010), herhangi bir maddenin tedavi amaçlı olmaksızın, fizyolojik bir gereksinime yanıt vermeden, giderek artan miktarda kullanılması (Şahin, 2007) olarak tanımlanmaktadır. Bağımlılık kavramı, uluslararası yazında “addiction ”ve“ dependence” şeklinde kullanılmaktadır (Günüç ve Kayri, 2010).

Şahin’in (2007) aktardığına göre; Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bağımlılığı “Canlı organizmanın, bir madde ile etkileşime girmesinden kaynaklanan psişik ve bazen aynı zamanda fiziksel nitelikli durum, ayırt edici niteliğini, davranışta ve uyaranlara yönelik diğer yanıtlarda meydana gelen değişimler olup, hep sürekli ya da dönem dönem söz konusu maddeyi alma yönünde karşı konulmaz bir dürtü içerir. Bu dürtü maddenin uyandırdığı psişik etkileri yaşama ya da onun yoksunluğunun getirdiği huzursuzluğu giderme isteğinden kaynaklanır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Şahin (2007), bağımlılığın üç ana öğeden oluştuğunu ifade etmektedir:

1. Her durum ve koşulda maddenin alınması için engellenemeyen bir istek ve arzunun olması,
2. Sürekli olarak kullanılan dozun artırılması zorunluluğunun duyulması (Tolerans),
3. Kullanılan maddeye ve onun etkilerine karşı fizyolojik ve psikolojik gereksinim hissedilmesidir (Yoksunluk).

Sonuç olarak bağımlılık, çok geniş bir kavram olup, birçok alt türü bulunmaktadır ve internet bağımlılığı da bunlardan biridir. Son yıllarda alkol ve madde kullanımına bağlı bağımlılıklar ile birlikte davranışsal bağımlılıklar da dikkat çekmeye başlamıştır. Kumar, seks, alışveriş ve teknolojik bağımlılıklar gibi davranış bağımlılıklarında davranış ya da eylemi kontrol edememe ve olumsuz sonuçlarına rağmen davranışı sürekli devam ettirme görülmektedir (Arısoy, 2009b). Davranışsal bağımlılıklar kapsamında incelenen teknolojik bağımlılıklar içerisinde medya bağımlılığı, televizyon bağımlılığı, cep telefonu bağımlılığı, bilgisayar ve internet bağımlılığı gibi bağımlılıklar yer almaktadır (Griffiths, 1999).

İlk kez Dr. Ivan Goldberg'in 1996' da şaka amaçlı gönderdiği bir maille uluslararası literatüre giren terim Türkçe'de "internet bağımlılığı" olarak bilinmektedir (Goldberg, 1996a). İnternetin diğer teknolojilerden farkı çoğu zaman makul ücretlendirme karşılığında sınırsız kullanımının olmasıdır. Tek tuşla istenilen içeriğe kolaylıkla erişilebilir. İnternetteki içeriğin nispeten öngörülemeyen, cezbedici ve değişken olması nedeniyle internet bağımlılığı madde bağımlılığı ile ilişkilendirilebilmektedir (Karabekiroğlu, 2014).

İnternetin tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşması, internetin aşırı kullanım isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması gibi nedenlerle literatürde internet kullanımının "internet bağımlılığı", "patolojik internet kullanımı", "problemlili internet kullanımı", "aşırı internet kullanımı" ya da "uygun olmayan internet kullanımı", "internet yoksunluğu" gibi terimler ile tanımlandığı görülmektedir. (Niemz ve ark, 2005; Davis ve ark, 2002; Meerkerk ve ark, 2006; Treuer ve ark 2001; Morahan-Martin, 2005). Klinik açıdan "Patolojik internet Kullanımı" (PİK) terimi, "İnternet Bağımlılığı" terimine göre internetin patolojik boyutlarda kullanımını daha iyi tanımlamaktadır (Gönül, 2002)

İnternet bağımlılığının tanımı ve sınıflandırılması konusunda tam bir yargının olmaması nedeniyle, APA tarafından hazırlanan DSM-IV ve WHO tarafından hazırlanan ICD-10' da internet bağımlılığının tanısı bulunmamaktadır (Şahin, 2011). İnternet kullanımının kavramsal olarak çok geniş bir alanı kaplaması ve gerekli ve faydalı kullanımların da bulunması nedeniyle DSM-V'de internet bağımlılığı yerine daha özgül bir internet kullanım alanı olan "internet oyun bozukluğu" kavramına yer verilmiştir. İnternet bağımlılığı ise, davranış tabanlı bağımlılık içerisinde yer alan patolojik kumar oynama ölçütleri dikkate alınarak saptanabilmektedir.

İnternet bağımlılığı ilk olarak Young(1997) tarafından öne sürülen bir kavramdır (Balta ve Horzum, 2008). Young internetin kumar gibi bağımlılık yaptığını ve internet bağımlısı olanların dürtü kontrol bozukluğuna dair birtakım belirtiler

gösterdiğini ifade etmiştir. DSM-IV’ te bağımlılığa dair ölçütler yalnızca kimyasal maddeler için belirlenmiş olup, davranışsal bağımlılıklar dürtü kontrol bozuklukları kategorisinde ele alındığından Young, kötü madde kullanımını içermeyen internet bağımlılığının DSM-IV’ teki dürtü kontrol bozukluklarının kapsamındaki “patolojik kumar oynama” bozukluğuna yakın olduğu sonucuna varmıştır. Arısoy (2009) ‘un aktardığına göre; Young (2004), bireylerde interneti kötüye kullanmaya neden olan etkenleri ücretsiz ve limitsiz internet erişimine sahip olma, başka sosyal etkinlikleri unutup sadece interneti düşünme, internet erişimine aile tarafından bir kontrol ya da engelin konmaması, internetteki etkinliklerin gizlenebilmesi ve gerçek hayattaki korku, takıntı ve kusurların internette gizlenip farklı bir kimliğe bürünebilmesi şeklinde sıralamaktadır.

Young’ un internet Bağımlılığı için Önerdiği Tanı Ölçütleri;

- İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb),
- İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma,
- İnterneti kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması,
- İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük ya da kızgınlık hissedilmesi,
- Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma,
- Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
- Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
- İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanmadır (Kuşay, 2013).

Young internet bağımlılığını tanımlarken çeşitli davranış ve dürtü kontrol bozuklukları perspektifinde özelleştirerek 5 kategoriye ayırmıştır.

- Cyber-cinsel bağımlılık: Yetişkinlere yönelik sohbet odalarına ya da pornoya bağımlılık,
- Cyber-ilişkisel bağımlılık: İnternet arkadaşlıklarına aşırı bağlanma,
- İnternet zorunluluğu: İnternette aşırı kumar oynama, alışveriş veya ticaret yapma,
- Fazla bilgi yükleme: Kompulsif biçimde internette dolaşma veya veri araştırmaları,
- Bilgisayar bağımlılığı: Aşırı bilgisayar oyunu oynamadır (örneğin, Doom, Myst)(Biçer, 2014).

Literatürde internet bağımlılığı tanı ölçütlerini tanımlayan bir diğer araştırmacı Ivan Goldberg'dir. Goldberg internette çok fazla zaman harcayan ve bunun sonucunda pek çok olumsuzluk yaşayan kişiler için internet bağımlılığı terimi yerine patolojik internet kullanımı ifadesini kullanmıştır. Goldberg'in on iki aylık bir dönem içinde herhangi bir zaman ortaya çıkan, belirtilen kriterlerin üçü veya daha fazlasıyla kendini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan patolojik internet kullanımı için geliştirdiği tanı ölçütleri aşağıdaki gibidir :

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi
 - a. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi,
 - b. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan keyifte azalma olması,
2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişimi
 - a. Psiko-motor ajitasyon,
 - b. Bunaltı,
 - c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler,
 - d. İnternet hakkında fantaziler ve hayal kurma,
 - e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma,
 - f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma,
3. İnternet kullanımının genellikle planlandığından daha uzun süre alması,

4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabaların olması,
5. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılması (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.),
6. İnternet kullanımı nedeniyle önemli toplumsal mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılması,
7. İnternet kullanımı, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam etmesi (Öztürk ve ark, 2007; Goldberg, 1999).

Griffiths, Young'un internet bağımlılığı ve Goldberg'in patolojik internet kullanımı tanımlamalarına farklı bir açıdan yaklaşmaktadır. Griffiths, aşırı internet kullanıcılarının aslında internet bağımlısı olmadıklarını fakat interneti başka bağımlılıklarının tatmini için ideal bir ortam olarak kullandıklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla, gerçekten internete bağımlı olanlarla internet üzerinden başka bağımlılıklarını tatmin edenlerin ayrımının önemli olduğunu belirtmektedir (Arısoy, 2009).

Griffiths (1998), DSM-IV kriterlerini internet bağımlılığını teşhis etmek için nasıl adapte ettiğini açıklamıştır (Beard ve Wolf, 2001). İnternet bağımlılığı teşhisi koymak için gözden geçirilmesi gereken yedi alan vardır. Eğer kişi bu alanlardan en az üçüne uyuyorsa kişiye internet bağımlısı teşhisi konmaktadır. İlk alan internet kullanımına düşkünlüğü, ikinci alan kişinin interneti planlanandan daha fazla kullanıp kullanmadığını değerlendirir. Üçüncü alan kişinin daha fazla çevrimiçi olmayı gerektiren uygulamalara çok zaman harcayıp harcamadığını sorgularken, dördüncüsü ise kişinin internette zaman geçirmek için vazgeçtiği mesleki, sosyal aktiviteler ile dinlenme vakitlerini belirler. Beşinci alan, işte, okulda ya da ailede problemlere yol açmasına rağmen internetin ısrarla kullanmaya devam edilip edilmediğini, altıncı alan kişinin internette geçirdiği zamanı kısmak için giriştiği başarısız denemelerini ya da böyle bir girişiminin olup olmadığını tespit eder. Son olarak da yoksunluk değerlendirilir.

Griffiths'e (1999) göre davranış tabanlı bağımlılıkların tanı ölçütleri şunlardır:

- Dikkat çekme (Saliency): Belirli bir eylem, kişinin yaşamında en önemli şey haline geldiğinde oluşur. Bu durum kişinin düşüncelerine, duygularına ve

davranışlarına hakim olur. Örneğin, internet kullanıcıları internette değilken bile bir sonraki internet kullanacakları zamanı düşünürler.

- **Ruh Hali Değişimi (Mood Modification):** Bu durum, belirli bir etkinlik ile uğraşma sonucu kişinin belirttiği öznel deneyimleriyle ilgili olup, bir baş etme stratejisi olarak görülebilir. Örneğin, birey internete bağlandığında kişide bir canlanmanın oluşması gibi.
- **Tolerans (Tolerance):** Öncekilere benzer etkinin oluşması için, belirli eylemin miktarının arttırılma sürecidir. Örneğin, bir internet kullanıcısının başlangıçta daha az sürede yaşadığı ruh haline erişebilmesi için internette geçirdiği zamanı arttırması gerekmesi gibi.
- **Yoksunluk(Withdrawal Symptoms):** Bunlar belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde ortaya çıkan hoş olmayan duygular ya da fiziksel etkilerdir. Örneğin, bir internet kullanıcısının internete girmesi engellendiğinde, kişide titreme, huysuzluk ve sinirlilik hallerinin oluşması gibi.
- **Çatışma (Conflict):** Bağımlı kişiler ile çevresindekiler arasındaki iş, sosyal yaşam, hobi ve ilgiler ile ilgili çatışmaları ya da kişinin kendi iç çatışmalarını kapsar.
- **Nüks Etme (Relapse):** Belirli bir etkinliğin daha önceki örüntüleriyle tekrar oluşması eğilimi olup, yıllar süren kaçınma ya da kontrolden sonra tekrar bağımlılığın en uç düzeyine dönülmesidir (Günüç, 2009).

DSM-5'te internet bağımlılığı tanısı yer almamakla birlikte "İnternette Oyun Oynama Bozukluğu" tanı kriterleri belirtilmiştir.

DSM-5'te internette oyun oynama bozukluğu (Internet Gaming Disorder) için önerilen tanı ölçütleri:

- İnternet oyunları ile meşgul olma (Kişi önceki oyun aktivitesi hakkında düşünür ya da bir sonraki oyunu oynamayı bekler; internet oyunu günlük yaşamda hakim aktivite olur).
- İnternette oyun oynarken internetin elinden alınmasıyla geri çekilme belirtileri (Bu belirtiler genellikle sinirlilik, kaygı ya da üzüntü olarak tanımlanır, ama bunlar farmakolojik geri çekilmenin fiziksel işaretleri değildir).

- Tolerans- internet oyunları ile meşguliye artan miktarda zaman harcama ihtiyacı,
- İnternet oyunlarına girmeyi kontrol etmedeki başarısız girişimler,
- İnternet oyunlarının bir sonucu olarak, ve internet oyunları haricinde, önceki hobi ve eğlencelerine ilginin kaybı,
- Psikolojik problemleri bilmesine rağmen internet oyunlarının devam eden aşırı kullanımı,
- İnternet oyunlarının miktarı hakkında aile üyelerine, terapistlere ya da diğerlerine yalan söyleme,
- Olumsuz bir ruh halinden kurtulmak ya da onu rahatlatmak için internet oyunlarının kullanımı (Örneğin; çaresizlik, suçluluk, kaygı duyguları).
- İnternet oyunlarına katılımından dolayı önemli bir ilişkiyi, işi ya da eğitimle ilgili ya da kariyer fırsatını riske atma ya da kaybetme olarak belirlenmiştir.

İnternette oyun oynama bozukluğu, 12 aylık bir süre içinde önerilen dokuz kriterden beş ya da daha fazla kriterin karşılanması ve internetin genellikle diğer oyuncularla oyunlar oynama ile klinik olarak önemli bir bozukluk ve sıkıntıya yol açan sürekli ve tekrarlayıcı kullanımı olarak tanımlanmıştır (American Psychiatric Association [APA], 2013).

İnternette oyun oynama bozukluğu, madde kullanım bozukluklarının belirtileri için benzer olan, ilerleyen kontrol kaybı, tolerans ve geri çekilme belirtilerini içeren bilişsel ve davranışsal belirtiler ile sonuçlanan aşırı ve uzun internet oynama modelidir. Madde ile ilgili bozukluklarda olduğu gibi, internette oyun oynama bozukluğu olan kişiler diğer aktivitelerini ihmal etmesine rağmen bilgisayarda oturmaya devam etmekte ve oyun aktiviteleri ile meşgul olmaktadır. Genellikle bu aktiviteler için günde 8-10 saat ya da daha fazla ve haftalık en az 30 saat zaman ayırmakta, bilgisayar kullanımı ve tekrar oyuna dönmesi engellendiğinde tedirgin ve sinirli olmakta ve uzun süreler bilgisayar başında kalmak için sık sık uykusuz ya da yemek yemeden kalmaktadırlar. Ayrıca okul veya iş ya da aile yükümlülükleri gibi normal yükümlülükleri ihmal edilmektedir. Bu durum para riski olmadığı için internetten kumar oynama bozukluğundan ayrılmaktadır (APA, 2013).

4.1.4. İnternet Bağımlılığını Açıklayan Modeller

İnternet bağımlılığı tanımı ve kriterleri literatürde farklı araştırmacılar tarafından benzer biçimlerde ele alınmakla birlikte bu bağımlılığı açıklayan çeşitli modellere de rastlanmaktadır.

Bunlardan biri Davis'in bilişsel-davranışsal patolojik internet kullanımı (PİK) modelidir. Davis (2001) 'kişinin bilişleri anormal davranışın temel sebebidir' teorisinden yola çıkarak oluşturduğu modelinde hem patolojik internet kullanımının (PİK) ortaya çıkışını hem de nasıl sürdüğünü tanımlamıştır. Diğer araştırmacılar PİK'in duyuşsal ya da davranışsal belirtilerine (Young, 1996) ve günlük hayattaki olumsuz etkilerine (Davis, Smith, Rodrigue ve Pulvers, 1999) odaklanmaktayken, Davis PİK'in uygunsuz bilişsel yapılanma ile ilişkisi üzerinde durmaktadır.

Davis (1999), Young'ın kriterlerini de kullanarak PİK'i iki alt grupta sınıflandırmıştır;

- Özgül patolojik internet kullanımı (ÖPİK): İnternetin, bağımlılık oluşturan nesnenin (pornograf, online kumar, borsa veya alış - veriş) elde edilmesi amacı ile kullanılması,
- Genel patolojik internet kullanımı (GPİK): İnternetin belli bir amaca yönelik olmayan, zaman geçirmek amacıyla (aşırı e - mail kullanımı, sohbet) kullanılmasıdır (Bayraktar, 2001; Davis, 2001; Işık, 2007).

Grohol'(1999)e göre insanları internete bu kadar bağımlı hale getiren şey sosyalleşmedir. Grohol, Young'dan farklı olarak patolojik kumar oynama ile internet bağımlılığının farklı olduğunu, birinin sosyal arayış temelli bir davranış olduğunu diğerinin ise ödül arayışı odaklı bir davranış olduğuna inanmaktadır (DiNicola, 2004).

Caplan (2002), Davis'in bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı patolojik internet kullanımı modelini temel alarak yeni bir teori oluşturmuştur. Caplan, Young ve Davis'ten farklı olarak "problemlili internet kullanımı" kavramını tercih etmiştir. Bazı bireyler internet kullanımı konusunda kendisini kontrol edebilmeyi başarmakta ve internet kullanımını yalnızca ihtiyacını karşılayacak bir süreyle sınırlayabilmektedir. Buna karşılık, bazı kullanıcıların bu sınırlamayı yapamadığı, iş ve sosyal yaşamlarında aşırı kullanım nedeniyle sorunlar yaşadığı gözlenmektedir. Bireylere

sorun yaşatan bu tür davranış örüntüsü, zarar verici olması ya da normalden belirgin sapma göstermesi nedeni ile “problemlı” olarak tanımlanmaktadır (Caplan, 2002).

Morahan-Martin ve Schumacher (2000) sağlıksız internet kullanımını, kişilerin ruh hallerindeki değişiklik, hayatın verdiği sorumluluklarda başarılı olamama, suçlu hissetme ve pişman olma gibi birtakım belirtilere sebep olan internet kullanımı olarak ifade eder. Yapılan bir çalışmada, sağlıksız internet kullanımının akademik ve mesleki sahalarda, kişiler arası ilişkilerde problemlere, huzursuzluklara, aşırı güçsüzlük belirtilerine ve kişilerin ruhsal durumunda değişikliklere neden olduğu saptanmıştır (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000)

4.1.5 Ergenlerde İnternet Bağımlılığı

Ergenlik dönemi, bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak tanımlanmaktadır ve biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Ergen bedensel, cinsel, sosyal ve duygusal anlamda farklı bir döneme girmekte, bu gelişim alanlarında yaşadığı süreçler nedeni ile kendisini farklı hissetmekte ve çoğu zaman aile ve çevresindeki bireylerle iletişimde güçlükler çekmektedir (Yavuzer, 2007).

Ergen ve gençler bir alt kültür grubu olarak görülen internet gençliğini oluşturmaktadır. “İnternet gençliği” olarak adlandırılan bu kitle yoğun biçimde bilgisayar ve internet kullanan, internette oyun oynayan, sohbet eden, arkadaş çevresi ile iletişim kuran, günlük yaşamında sanal ortamlara girip çıkan ve internetin yaşamında önemli bir yere sahip olduğunu düşünen bireylere sahiptir (Karaca, 2007). Ergenler interneti özellikle araştırma, ödev yapma, sosyal ilişki kurma, müzik ve film indirme, oyun, pornografi gibi nedenlerle kullanmaktadır (Kurtaran, 2008). İnternet ile tanışamayan ya da ilgisi olmayan ergenlerin zamanla arkadaş çevresine uyum sağlama çabasıyla internete yönelmeleri nedeniyle bu kitlenin giderek büyüdüğü de söylenebilir.

İnternetin patolojik kullanımı her yaşta, eğitim ve ekonomik düzeyde görülebilen bir problem olmakla birlikte, özellikle 12-18 yaş döneminin PİK için riskli bir dönem olduğu belirtilmektedir. Erikson’ un psikososyal gelişim kuramına

göre 12-18 yaş arasındaki dönem bireyin kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası yaşadığı kritik bir dönemdir. Ergenin kendi kimliğini sorgulamaya başladığı, çok önemli değişimlerin yaşandığı bu dönemde aileden çok akran grupları öne çıkmakta, buna bağlı olarak anti-sosyal davranışlar gözlenebilmektedir (Şendağ ve Odabaşı, 2007). Genç birey ergenlik döneminde suskunluk, içe kapanıklık, çevreden kopma, can sıkıntısı, aile içinde çatışma, arkadaşlarıyla problemlerinin bulunması, çevresi içinde beğenilmeme korkusu, kendi ya da dünyanın geleceği hakkında endişe duyma ve kötümserlik gibi psikolojik ve sosyolojik durumlara maruz kalabilmektedir (Saygılı, 2002). Bu nedenle internet, sağladığı içerik ve ortam ile ergenlerin bu tür kimlik denemelerini yaptıkları, gelişimsel ihtiyaçlarını karşıladıkları önemli bir araç konumuna gelebilmektedir. Sağladığı bu olanaklar sayesinde internet bir açıdan ergenlerin sağlıklı gelişimine katkı sağlayan bir iletişim aracı olarak değerlendirilebilir. Ancak, kimlik edinimi sürecinde internetin sunduğu sanal ortam gerçekliğin ve gerçek ilişkilerin yerini alarak, ergenlerin gerçek yaşam deneyimlerini aksatmasına yol açar ve bunun sonucunda sanal ortama yönelik bir bağımlılık oluşması riskini de içerir (Ceyhan, 2008b).

İnternet bağımlılığında dikkat edilmesi gereken nokta ergenin internete yönelme ya da tanışma sürecidir. Ergenler, gençlik döneminde yaşayabileceği sorunlardan uzaklaşmak veya baş edebilmek için akran gurubuna yönelmektedir. Eğer akran grubu da interneti yoğun bir şekilde kullanıyorsa akran grubuna yönelen ergen için aşırı internet kullanımı kaçınılmaz olabilmektedir (Lin and Tsai, 2002). İnternet gençlerin bilgiye ulaşmalarını, araştırma yapmalarını, problem çözme, yaratıcılık ve kritik düşünme gibi kişisel gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, aynı zamanda aşırı, kontrolsüz, amacı dışında ve bilinçsiz kullanım yönü ile kişisel becerilerin gelişmesini olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Özellikle ergenler, içinde bulundukları dönem özelliklerinin etkisiyle dürtüsel davranma eğilimi göstermekte olup, internette kendileri için gerekenden daha fazla vakit geçirebilmektedirler. Yine bu dönemde arkadaşları arasında kabul görme önemli bir ihtiyaçtır. İnternet ergenlere kişisel bilgilerini değiştirerek istediği gibi görünme, istediği gruba katılabilme olanağı sunmaktadır. Bu durum da bağımlılık için risk oluşturmaktadır (Şimşek ve ark., 2015)

İnternetin; ailenin ve arkadaşların yerini alması, gençlerin gelecekteki yaşamlarına yönelik olumsuzluklara ve gerçek dünyayı yanlış kaynaklardan öğrenmesine neden olabilir. Ailelerin, gençlerin internet kullanımında bir kontrol ve takip sistemi gerçekleştirmemesi, genç bireylerin internetten olumsuz yönde etkilenecek bağımlı olma riskini daha da arttırabilir. İnternette eğitimsel olmayan amaçlarla uzun zaman geçirme, internet ortamındaki yazı dilinin etkisiyle yazım ve imla kurallarına dikkat etmeme gibi nedenler öğretmenlerle olan ilişkileri de olumsuz etkileyerek öğretmen-öğrenci çatışmasına yol açmaktadır (Arslan Cansever, 2009). Mesch (2006) yaptığı çalışmada, ergenin internette geçirdiği zaman arttıkça aile ile geçirdiği zamanın azaldığını bu nedenle aile ile çatışma yaşandığını sonuç olarak da aile bağlılığının azaldığını belirtmektedir. Özellikle ergenlik dönemlerinde yüksek öğrenime adım atmak üzere olan lise öğrencilerinin ilgilerinin ders dışı alanlara kayması, devamsızlık yapmaları, sosyal ilişkilerden uzaklaşmaları öğrenim hayatlarını kesintiye uğratmakta ve bir meslek sahibi olmalarına, geleceklerini planlamalarına engel olmaktadır (Yılmaz ve ark., 2014). Sonuç olarak, toplum ve gençlerin üzerinde internetin etkisi önemli ölçüde büyüktür (Hooi, 2010).

Sağlıklı internet kullanımı, düşünsel, davranışsal herhangi bir rahatsızlık duymaksızın, uygun bir zaman diliminde, istendik amaca ulaşmak için internet kullanımıdır (Davis, 2001). Ögel (2007) sağlıklı internet kullanımını bilişsel ve davranışsal rahatsızlıklar oluşturmaksızın uygun zaman dilimlerinde internetin kullanımı olduğunu açıklamaktadır (Eşgi, 2014). Ögel (2012)'e göre, yüzyüze yaşantı sanal yaşamla bütünleşmişse, internet üzerindeki yaşanan hayatta gerçek yaşamdaki aile ve arkadaşlardan söz ediliyorsa, internet ortamındaki çevreye kendi gerçek kimlik, ilgiler ve becerilerle katılmışsa, tanışılan insanlarla telefonla konuşuyor veya şahsen görüşülüyorsa, gerçek dünyadan tanınan insanların bir kısmıyla da elektronik posta ve sohbet ortamlarında ilişkiye geçiliyorsa birey sağlıklı internet kullanıcısıdır.

Ülkemiz, özellikle genç nüfusun yüksekliği, gelişmekte olan bir ülke olması, internet kullanımının giderek yaygınlaşması, işsizlik ve internet kafelerin kontrolsüzce çoğalması nedenleriyle bu yeni bozukluk için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Türkiye'de internet bağımlılığı problemi bu teknolojiye daha hâkim olan gençlerde ve çocuklarda daha fazla görülmektedir ve artık aileler çocuklarının

internet kullanımının yol açtığı sorunlar nedeniyle bu bozukluğun tedavisini yapabilecek merkezlerin arayışına girmeye başlamıştır (Arısoy, 2009). Burada bireylere, ailelere ve toplumsal kurum ve kuruluşlara düşen görev, internetin insan hayatına getirmiş olduğu yenilikleri, kolaylıkları olumlu amaçlar için kullanmak ve kullandırmaya çalışmaktır. Her yeni teknolojik gelişme sonuçta iyi ve kötü kullanıma açıktır. Onu kontrol edecek mekanizmalar iyi örgütlendiğinde çevreye verilecek zararlar minimuma indirilebilecektir (Yalçın, 2003).

4.2 Bağlanma Kuramı ve Temel Kavramlar

Bağlanma sistemi, doğadaki tüm memeli türlerde görülen, doğuştan var olan, bağımsız hareket etme kapasiteleri olmayan yenidoğanın, hayatta kalmasını sağlayan bir evrim sistemidir (Kraemer, 1992). Bu sistem, yenidoğanların onlara bakan kişiye/kişilere (genellikle anneye) fiziksel yakınlığını güçlü tutarak hem çocukların çevreden gelebilecek tehlikelerden korunmasına yardım eder hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar. Bu nedenle bakım verenin bakıcı ile korunması bağlanma sistemindeki en temel amaçtır ve yenidoğanların kendine güvenle gelişebileceği bir alan sağlanmaktadır (Sümer ve Güngör 1999). Bağlanma kavramı; ‘belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın büyük bir kısmının o kişiyle birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum veya obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi’ gibi hem duygu hem de davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (Erkuş, 1994).

Bağlanma kelimesinin temelleri on üçüncü yüzyıla dayanır, “toattach”, “bağ” kelimesinin etimolojik (dilbilim) anlamı, bir göreve bağlılık ya da bir görevi yerine getirmektir. Anne-bebek ilişkisi kavramını kullanan ilk kişi, On sekizinci yüzyılda Filozof Rousseau’dır. Kendisinin bağlanmayla ilgili olan yazıları “annelik sevgisi” ile ilişkilidir (Kavlak ve Şirin, 2009).

Bağlanma, anne-bebek arasında gebelikte başlamaktadır (Budak, 2005). Gebelikle birlikte prenatal dönemde başlayan anne-bebek bağlanması, doğum sonrası ilk ayları hatta ilk yılları içeren bir süreci kapsar. Bebeklik döneminde bağlanma aşamalar halinde gözlenmektedir. İnsan yavrusunun doğası gereğince doğumdan

hemen sonra başlayan bağlanma; meme arama, emme, başı döndürme, yutma, parmak emme, yakalama, anneye yönelme, beslenme saatlerini hissetme ve hazırlanma şeklinde kendisini göstermektedir. Sekizinci haftayla birlikte bebek bakım veren kişiye yönelmeye başlamaktadır. Bebek bu dönemden itibaren bakım veren kişiye gülümsemekte, uzun süreli göz ilişkisi kurmakta, diğer insanlara göre ona daha fazla ses çıkartmakta ve onun yanında kendisini rahat hissetmektedir (Kaplan ve ark., 1994). Yedinci ayla beraber bebekler çevrelerindeki ilişki örüntülerini anlamlandırmaya başlarlar. Bu dönemde, bebek belirgin ve gerçek bir nesneye yönelmektedir. Anne, bu ay öncesinde bebek için çok önemli değilken, yedinci aydan itibaren bağlanma ilişkisiyle bebek çok geniş yelpazede olan sosyal ilişkilerini sınırlandırmaktadır. Artık bebek, ilgisini, tüm ihtiyaçlarını karşılayan kişiye yönelmektedir. Bu dönemden itibaren bebekler yabancı kişilerle karşılaştıklarında kaygı, korku, ya da kaçma davranışlarında bulunmaktadırlar (Joseph 1992). Bağlanma tam olarak altı ay ile yirmi dört ay arasında şekillenmektedir. Bu dönemin ardından çocuk yaşamında gerek birincil bakıcısıyla gerekse de diğer insanlarla geliştireceği karmaşık yapıdaki ilişkilere girecektir (Kaplan ve ark. 1994).

Bağlanma sistemi, çocukların bakım veren kişileri ile ilişkileri temelinde gözlenen dört davranış örüntüsü ile tanımlanabilir. Bunlar; yakınlığı arama ve koruma, ayrılığı protesto etme, keşfetme etkinlikleri için bakıcıyı 'güvenli bir üs'olarak kullanma ve son olarak destek ve güvenlik için bakıcıyı 'sağlam bir sığınak' olarak kullanmadır. Yakınlığı koruma, güvenli üs ve güvenli sığınak bağlanmanın üç tanımlayıcı özelliğidir ve bağlanma ilişkisinin üç temel işlevidir. Main'in (1990) 'birincil koşullu stratejiler' olarak tanımladığı bu davranışlar sağlıklı bağlanmanın oluşmasında ön koşullar olarak kabul edilir ve çocukların çevreye uyumunu kolaylaştırır. Yalnızca 'güvenli bağlanma' ilişkisinin olduğu durumda çocuklar stres yaratan koşullar altında güvenlik duygusunu koruyabilir ve keşfetme davranışlarını etkin olarak gösterebilirler. Güvenli bağlanmanın gelişmesi için de çocuğun kesintisiz, tutarlı tepki veren, duyarlı ve her zaman ulaşılabilir bir bakım veren kişiye sahip olması gerekir. Eğer bakım veren kişi duyarsız, aşırı müdahale edici ve önceden yordanamayan tepkiler gösterirse çocuk kaygılı bağlanma davranışları gösterir. Bakıcının reddedici olması veya bakım konusunda aşırı ihmalkar

davranması çocuğun zamanından önce bağımsız olmayı istemesine veya bağlanma nesnesinden kopma eğilimi göstermesine yol açabilir. Main'in (1990) 'ikincil koşullu stratejiler' olarak tanımladığı bu tür 'güvensiz' bağlanma davranışları, kısa dönemde çocukların uyum sağlamaya yönelik başa çıkma çabaları olarak işlev görmesine karşın, bu tür davranışların çok sık tekrarlanmasından doğacak olan olumsuz beklentilerin (şemaların) ileride yetişkin ilişkilerinde sorunlara yol açtığı düşünülmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Bağlanma ile ilgili çalışmalar ilk olarak psikiyatrist ve psikanalist John Bowlby tarafından yapılmıştır. Hazan ve Shaver (1994)'ın aktardığına göre; Bowlby bu konuya 1950'de evsiz çocukların ruh sağlığı ile ilgili yaptığı bir araştırma ile başlamıştır. Bu çalışmada Bowlby suçlu erkek çocuklarının anneden ayrılmaları ile suçluluk düzeyleri arasında bir ilişkinin varlığını saptamıştır. Bowlby'nin bulgularına göre anneden yoksun olmak çocuklar üzerinde son derece yıkıcı etkilere sahiptir ve diğer çocuklara göre, bu çocuklar daha fazla ruhsal ve fiziksel hastalık riski taşımaktadırlar. Soysal ve ark. (2005) 'dan alıntılanıldığına göre Bowlby'nin 1944 yılında yayınlanan 'kırk dört çocuk hırsız: kişilikleri ve yaşamları' adlı makalesinden sonra DSÖ yaşamın ilk üç yılında, anne yoksunluğunun çocukları artan ölçüde fiziksel ve ruhsal hastalık riski altına soktuğuna işaret eden bir rapor yayınlamıştır. Bowlby, Yirmi yıllık çalışmaları sonucu kendi bağlanma kuramını geliştirmiştir (İmamoğlu, 2003) ve bu kuramda bağlanmanın duygusal bir bağ olduğunu savunmaktadır. Bowlby'nin kuramının temelini "İçsel çalışan modeller" oluşturur. İçsel çalışan modeller, bakıcının verdiği tepkiler sonucunda bebeğin zihninde oluşan bilişsel temsillerdir. Çocuk, ihtiyacı olduğunda bakıcısından gereken desteği ve olumlu tepkiyi görürse bakıcısının ulaşılabilir, güvenilir ve destekleyici olduğuna ilişkin "değerli ben ↔ güvenilir o" gibi bilişsel temsiller geliştirir. Ters durumda ise bakıcısı çocuğun ihtiyaçlarına duyarsız kaldığında ya da tutarsız tepkilerle karşılık verdiğinde çocuk bağlanma figürünü reddedici, kendisini de sevmeye ve desteklenmeye değmez biri olarak görür (yani "değersiz ben ↔ güvenilirmez o" bilişsel temsili) (Yıldız, 2012). Başlangıçta katı olmayan bu temsiller, yaşanan benzer etkileşimlerle esnekliğini kaybederek sabitleşir. Şema olarak adlandırılan bu yapılar sonraki bilginin işlenmesinde çerçeve oluşturmakta, bireyin gelecekteki

deneyimlerini yapılandırmakta ve bireyin kendisi, diğerleri ve dış dünyaya ilişkin varsayımlarını içermektedir (Bozkurt, 2006; Çapan, 2009).

Bakım verenin sevgi ve ilgisinin çocuk üzerine oluşturduğu etkinin önemine dikkat çeken bir diğer araştırmacı Harry F. Harlow' dur. Bowlby'nin araştırmalarının temel noktasını da oluşturan çalışmasında Harlow, annenin bebeklik döneminde açlık ve susuzluk gibi fizyolojik gereksinimleri karşılaması nedeniyle anne ve çocuk arasında güçlü bir bağ oluştuğunu ileri sürer. 1958 yılında yürütülen bir çalışmada, maymunlara rahatlık güdüsünü temsilen kumaş kaplı bir yere tırmanma ya da beslenme güdüsünü temsilen demirden bir yere tırmanıp süt içme seçenekleri verilmiş ve bir tercih yapmaları istenmiştir. Çalışmanın sonunda, maymunların çoğunlukla demir çubuğa tırmanıp süt içtikten sonra kumaş kaplı yerlerine döndükleri gözlenmiştir ve gelişim döneminde en az beslenme kadar rahatlığın da önemli olduğunu sonucuna varılmıştır (Öztürk, 2002). Benzer düzenek kullanılarak yapılan bir başka araştırmada ise, maymunların sıcak ortamları tercih ettikleri saptanmış ve Harlow' un bakım verenin fiziksel gereksinimleri doyurmakla birlikte aynı zamanda çocuklar için rahat ve sıcak bir ortam sağladığı yönündeki görüşlerini desteklemiştir. Harlow daha sonra anneden uzak ve sosyal yoksunluk içinde büyütülen rhesus maymunlarını incelemiş ve bu maymunlarda içe kapanma, ilişki kurmada beceriksizlik ve cinsel donukluk gibi belirtileri içeren sosyal ilişkilerde yetersizlik olduğunu ve kendi çocuklarına karşı ilgisiz davrandıklarını gözlemlemiştir. Sonuç olarak Harlow'a göre anne-çocuk arasında oluşan karşılıklı sevgi bağının ileriki yaşantıya olan en büyük katkısı, daha sonra diğer insanlarla kurulan tüm ilişkilerdeki güven duygusunun oluşmasıdır (Tüzün ve Sayar, 2006).

4.2.1 Bağlanma Biçimleri

Mary Ainsworth, bağlanma kuramını deneysel zemine oturtturarak bağlanma biçimlerini tanımlayan kişi olmuştur. Bowlby ile çalışması sırasında edindiği deneyimler doğrultusunda anne-çocuk ilişkisi üzerine çalışmalar yürütmüş, Uganda ve Baltimore projeleri sonucunda “yabancı durum testi” olarak anılan testi

geliştirmiştir (Bretherton, 1992). Anne-bebek ilişkisini test etmeyi amaçlayan “Yabancı durum testi” sekiz aşamalı bir gözlem deneyidir. Buna göre çocuk, yirmi dakika boyunca bakıcısı ve bir yabancı ile bir oyun odasında gözlenir. Kişiler belirli aralıklarla odaya girip çıkarlar ve bu durumlara çocuğun verdiği tepkiler kaydedilir. Sonuç olarak, çocuğun keşif davranışı ve annesinin gidiş ve dönüşlerine verdiği tepkilere göre bağlanma biçimleri kategorize edilir (Waters, 2002). (Şekil 2). Yapılan çalışmada; çocukların verdikleri tepkilerden yola çıkarak güvenli bağlanma, kaygılı–kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma olmak üzere üç farklı bağlanma biçimi tanımlanmıştır (Bretherton, 1992). Ancak bazı çocuklarda gözlenen bağlanma, bu sınıflamalardan hiçbirine uymamaktadır. Bu üç gruba daha sonra kaygının denetiminde tutarsızlıkla belirgin “dağınık bağlanma” olarak adlandırılan yeni bir grup eklenmiştir. Bu bağlanma türünde, yabancı ortam testinde bakım vereninden korkma, hareketlerde yavaşlama, zamansız ve basmakalıp tekrarlayıcı hareketler, yaklaşma ve kaçınma, donup kalma, gibi birbiriyle çelişkili olan davranışlar görülmektedir (Main ve Solomon, 1990).

Çocukların bağlanma biçimlerini bağlanma figürü olan kişi tarafından sergilenen yaklaşım ve davranış biçimleri belirlemektedir. Güvenli bağlanma gösteren çocukların bağlanma figürleri duyarlıdır ve çocuklarından gelen isteklere olumlu tepkiler verir. Kaygılı çocukların bağlanma figürleri çocuklarının istek ve beklentilerine karşın tutarsız tepkiler verir ve bu kişilerin çocukları ile olan etkinlikleri sıklıkla kesintiye uğrar. Kaçınan çocukların anneleri ise genellikle soğuk, çocuklarının yakınlık isteklerini reddeden ve çocukları ile yakın temastan kaçınan kişiler olarak tanımlanmıştır (Bretherton, 1992).

Ainsworth’un 1987’de yaptığı çalışmasının ardından, yetişkin bağlanma biçimlerini açıklamak için Hazan ve Shaver 1987’de kendilik ve diğerleri hakkında üçlü bağlanma modeli geliştirmişlerdir. Bartholomew ve Horowitz ise 1991’de üçlü bağlanma modeline olumluluk durumunu da ekleyerek güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma biçimlerini içeren dördü bağlanma modelini oluşturmuşlardır. Dördü bağlanma modelinde olumlu benlik modeli olumlu kendilik kavramı anlamına gelmektedir. Bu model kişinin kendisini sevmeye ve desteklenmeye değer olduğu inançlarından oluşmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Güvenli bağlanma

biçimine sahip bireyler hem kendilerine, hem de diğerlerine ilişkin olarak olumlu bilişsel modellere, saplantılı bağlanma biçimine sahip bireyler olumsuz benlik ve olumlu diğerleri modeline, kayıtsız bağlanma biçimine sahip bireyler olumlu benlik ve olumsuz diğerleri modeline, korkulu bağlanma biçimine sahip bireyler ise hem kendileri ve hem de diğerleri hakkında olumsuz modellere sahiptir (Bartholomew ve Horowitz1991).

		Kendilik Modeli	
		Olumlu	Olumsuz
Başkaları Modeli	Olumlu	GÜVENLİ (Yakınlığa karşı rahatlık ve otonomi)	SAPLANTILI (İlişkilerde saplantılı olma)
	Olumsuz	KAYITSIZ (Yakınlığa karşı kayıtsızlık ve karşıt bağımlılık)	KORKULU (Yakınlığa karşı korku ve sosyal olarak içe çekilme)

Şekil 2.Bartholomew ve Horowitz’ın Dörtlü Bağlanma Modeli

4.1.1.1 Güvenli bağlanma: Bebeklik döneminde güvenli bir bağlanma temeline sahip olan kişiler, yakınlık ve özerklik (otonomi), ayrılık ve birleşme gibi yaşantıların dengesini kurabilirler. Ayrıca kendilerini sevmeye değer bulur, başkalarına güvenebilir, hissettiklerini kolaylıkla diğerleri ile paylaşabilir ve yardıma ihtiyaçları olduğunda rahatlıkla ifade edebilirler. Güvenli bağlanan bireylerin terk edilme veya başkalarının kendilerine istediğinden fazla yaklaşması ile ilgili kaygıları yoktur. Hem kendilerine hem de insanlara yüksek güven ve saygı duyarlar, ilişkilerini uzun süre sürdürebilirler. Sosyal ilişkilerde yapıcı tutum sergileme ve problemlere çözüm bulma eğilimindedirler (Finzi ve ark, 2000). Başka bir deyişle güvenli bağlanma biçimine sahip bireyler herhangi bir çatışma durumuyla karşılaştıklarında olumlu veya olumsuz duygularını açık biçimde gösterme

eğilimindedir. Buna ek olarak, bu kişiler iyimser beklentiler geliştirmeye eğilim gösterirler ve başkalarından yardım talep ettiklerinde yüksek bir kontrol, kendi kendine yeterlik ve kendine güven duygusu sahibidirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

4.2.1.2 Saplantılı bağlanma: Olumsuz benlik modeli ile olumlu başkaları modelinin birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Saplantılı bağlanma, kendini değersiz hissetme veya sevmeye değer görmeme duyguları ile başkalarına ilişkin olumlu değerlendirmeleri yansıtır. Bu nedenle saplantılı bağlanan kişiler yakın ilişkilerde kendilerini doğrulamak ya da kanıtlamak eğilimindedirler. Bu kişiler sürekli olarak ilişkileri ile takıntılıdırlar ve ilişkilerinden gerçekçi olmayan beklentilere sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999).

4.2.1.3 Korkulu bağlanma: Olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modellerini içeren korkulu bağlanma tarzı, güvenli bağlanma tarzının tam tersidir. Kişi, değersizlik duyguları ve başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna ilişkin inançlara sahiptir. Bu kişilerin kaygı düzeyleri ve kaçınmaları düzeyleri yüksektir. Ayrıca, kendine güvenleri yoktur ve oldukça çekingendirler. Bu kişilerin yakın ilişkiler kurmaya istekli oldukları, ancak, kişilerarası güvensizlik ve reddedilme korkusu nedeniyle, bundan kaçındıkları belirtilmektedir (Oral, 2006).

4.2.1.4 Kayıtsız bağlanma: Bu kişilerin, benlik algıları olumludur ancak başkalarıyla ilgili olumsuz algılara sahiptirler. Bu kişiler ya bağlanma ihtiyaçlarını reddetmiş ya da bağlanma sistemlerini etkisiz hale getirmişlerdir. Bunu yapmalarının sebebi bağlandıkları kişilerin kendilerini reddetmelerinden sonra yaşayabilecekleri hayal kırıklığını önlemeye çalışmalarıdır (Soygüt, 2004). Bağlanma ihtiyaçlarından bu şekilde kaçınmaları bir süre sonra otomatikleşmekte ve birey bu ihtiyaçlarının farkında değildir. Yakın ilişkilerden uzak durarak kendi özerkliklerini korumaya ve sürdürmeye çalışırlar. Kişilerarası ilişkiler, bu birey için önemsiz gözükürler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bağımsızlıklarını ve incinmezliklerini sürdürerek, güçlü olmaya çalışarak olumlu benlik algılarını korumak, sürdürmek isterler. Bu kişiler çoğu zaman yalnız kalırlar. Bazen de yakın ilişkilere girdiklerinde başkaları ile olan yakınlığı umursamazlar ve zamanlarını alışkanlıkları ve rutinleriyle doldururlar (Akhunlar, 2010).

4.2.2 Ergenlikte Bağlanma

Bowlby'e göre bebek ve bakıcısı arasında başlayan ilk bağlanma ilişkisi, bireyin bebeklik döneminin ilerleyen aşamalarında hayatını etkilemeye devam eder (Bretherton, 1997; Genius, 1995). Ergenlik bireyin yarı çocuk yarı yetişkin olduğu ve henüz sosyal sorumluluklara sahip olmayan bireyin farklı rolleri keşfedeceği ara bir dönemdir (Cloutier, 1994). Çocukluktan ergenliğe geçiş dönemi bazı biyolojik, bilişsel ve sosyo-duygusal değişimleri içermektedir (Santrock, 2012). Bağlanma kuramı bebek psikolojisi üzerine kurulu olmasına rağmen, ergenleri anlamak için de kullanılmaktadır. Ergenlikte yaşamın tekrar gözden geçirilmesi ve kimlik oluşumuyla birlikte ergende bağlanma figürleri değişerek bağlanma modeli yeniden gözden geçirilir. Bu nedenle, ergenlik döneminde bağlanma ilişkisinde pek çok değişimin yaşandığı görülür (Keskin ve Çam, 2009). Ergenlikteki bu değişimler sırasında, ergenin bebekken bakımını üstlenen bireylerle kurmuş olduğu bağlanma ilişkisi, çevreyi keşfetmesinde güvenli bir üs görevi görür. Ergenlik ebeveyn figürlerinden akran gruplarına yönelse de, bebeklik dönemindeki bağlanma ilişkisi ergen için kalıcı ve güçlü bir etkiye sahip olmaktadır (Allen ve Land, 1999).

Bağlanma davranışı ergenlik döneminde yeni durumlarla baş etmede önemli rol oynar ve ergenlik döneminde ergenin ilk bağlanma figürü olan bakım verenine daha az bağımlı olmak için büyük çaba harcadığı gözlenir. Raja ve arkadaşları (1991) ergenlik döneminde bağlanma sürecini üç biçimde açıklamışlardır. İlk açıklamaya göre, ebeveynlerden arkadaşlara yönelmeye doğru bir değişim vardır. Ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma birbiriyle zıt biçimde ilişkilidir. Bu değişimle ergenler kendi özerkliklerini kazanmaya çalışır. İkinci açıklamaya göre aile ve arkadaşlar ergenler için iki farklı dünya oluştururlar. Ebeveyne bağlanma, arkadaşlara bağlanmadan bağımsız olabilir ve bu iki dünyanın göreceli önemi ergenin kendisinin değerlendirdiği ortamın bağlamına bağlıdır. Üçüncü açıklamaya göre ise ebeveyne ve arkadaşlara bağlanma birbiriyle olumlu biçimde ilişkilidir. Ergenler stres durumlarında duygusal destek almak için genellikle arkadaşlarına yönelirler. Ancak bu ergenlerin anne-babalarının desteğine ihtiyaç duymadıkları anlamına gelmemektedir. Araştırmalar, ergenlerin anne-babalarını bazı bağlanma ihtiyaçları

için kullanmaya devam ettiklerini ve ebeveynlere güvenli bir şekilde bağlanmanın, genç yetişkinliğe kadar bireylerin daha iyi bir şekilde oluşturulmasına yol açtığını göstermiştir (Morsümbül ve ark, 2011).

Araştırmalar, erken dönemdeki güvenli bağlanma yaşantılarının ergenlikte ebeveyn bağlanma figüründen akran bağlanma figürlerine geçişi kolaylaştırdığını göstermiştir (Allen ve Land, 1999; Collins, 1996; Akt; Hamarta, 2004).

Zimmermann'ın (2004) araştırmasına göre, güvenli bağlanan ergenler güvensiz özellikle kayıtsız bağlanan ergenlere göre, yakın arkadaşlık ilişkilerinde daha az karşı gelme davranışı sergilemekteyken, sosyal kaygı seviyeleri de düşüktür. Araştırmanın diğer sonuçlarına göre; güvenli bağlanan ergenler arkadaşlık ilişkilerinde seçici davrandıkları için uzun süreli arkadaşlık kurabilmektedirler. Kayıtsız bağlanan ergenler ise, yakın ilişkileri değersiz gördüklerinden, kendilerini duygusal açıdan bağımsız olarak tanımlamaktadırlar. Kayıtsız bağlanan ergenlerin, gelişim süreçlerinin tersine, arkadaşlık ilişkileri düşük olmakta ve bu da sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Saplantılı bağlanan ergenlerin ise, yakın arkadaşlarıyla birlikte yaşadığı stresli durumlarla ve yüksek sosyal kaygılarla baş etme becerisi düşüktür. Olaylara muhalefet seviyesi yüksek olduğu için kızgınlar ve yakın ilişkilerde güçlük çekerler yakın arkadaşlarıyla yaşadıkları stresli durumlarla baş etme becerileri düşük, sosyal kaygıları da yüksek olmaktadır (Zimmermann, 2004).

Güvenli bağlanma, ergenlere destek oluşturarak ergenlerin sosyal yaşamlarındaki karmaşa, güçlük ve belirsizlikleri değerlendirmelerinde yardımcı olur (Aydın, 1997). Güvenli bağlanmada ergenler daha uyumlu ve sağlıklı ilişkiler kurabilirlerken diğer yandan güvensiz bağlanmada endişeli ve bağımlıdırlar (Collins, 1996). Bu ergenler sorunlu aile ilişkilere sahiptir. Güvenli bağlanan ergenlerin özerkleşme konusunda daha az sorun yaşadıkları (Allen ve Land, 1999) ve daha sağlam arkadaşlık kurabildikleri, ilişkilerinde daha destekleyici oldukları ve doyum yaşadıkları (Harmata, 2004) bildirilmiştir. Erken dönemlerinde güvensiz bağlanma geliştiren ergenlerin ise akranlarıyla bağımlı ilişkiler yaşarken ebeveynleri ile olan ilişkilerinde uyumsuz ve zorlayıcı oldukları saptanmıştır (Harmata, 2004). Kim ve Rohner (2002, 2003) ebeveynlerinden kabul/ilgi gören ergenlerin reddedilenlere kıyasla kendileri hakkında daha olumlu düşündüklerini, kendilerini yetenekli

hissettiklerini, saldırganlıkla daha iyi baş edebildiklerini, daha az bağımlı ve olumlu dünya görüşüne sahip olduklarını ifade etmiştir (Özen, 2009). Ergenlik döneminde ailelerin ergenlerin sosyal ilişkilerine esnek tepkiler vermesi ergenlerin sosyal ilişkilerine daha olumlu bir şekilde yansır. Böylece, aileler ergenlerin sosyal olarak anlamlı bütünlük stratejilerine önemli katkılarda bulunacaktır (Allen ve Land, 1999; Hamarta, 2004). Bağlanma biçimleri yaşam boyunca kişiler üzerinde etkisini göstermektedir. Waters ve arkadaşlarının (2002) yaptığı bir çalışmada, bebeklik döneminde bağlanma biçimleri belirlenen çocukların, 20 yıl sonra tekrar bağlanma biçimleri ölçüldüğünde bağlanma biçimlerinin %72 oranında benzerlik gösterdiği bulunmuştur.

4.2.3.Bağlanma Biçimleri ve İnternet İlişkisi

Bağlanma biçimi ile internet kullanımını araştıran yurt dışında ve Türkiye 'de yapılmış çok az sayıda çalışma vardır.

Shin ve ark. (2011) internet kullanımı ile hem kaygı hem de kaçınan bağlanma boyutları arasında önemli ve güçlü; Lei ve Wu (2007) babalarına güvenli bağlanan ergenlerin patolojik internet kullanımı ile negatif; Choi (2003), kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimleri ile internet bağımlılığı arasında güçlü ilişki bulmuşlardır.

Debernardi (2012,)'nin yaptığı araştırmasına göre, kaygılı ve kaçınan bağlanma biçimlerinin problemli internet kullanımının dört alt faktörü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır. Ayrıca, bağlanma biçimlerinden kaygılı bağlanan bireyler ile çevrimiçi sosyalleşme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmanın genel sonucu ise kaygılı ve kaçınan bağlanma biçimleri, problemli internet kullanım riskini artırmaktadır.

Shin, Kim ve Jang (2011), 141 erkek üzerinde yapmış oldukları çalışmada, korkulu ve kaçınan bağlanma biçimine sahip kişilerin problemli internet kullanma eğiliminin daha fazla bulmuşlardır.

Zoppos (2009) yaptığı çalışmada facebook kullanan bireylerin normal kullananlara göre güvenli bağlanma biçimleri daha düşük; korkulu ve kayıtsız bağlanma biçimlerinin de daha yüksek olduğunu bulmuş ve facebookun korkulu ve kayıtsız bağlanma biçimleri yüksek olan bireylere hitap ettiğini belirtmiştir.

Lei ve Wu (2007) Ergenlerin babalarına güvenli bağlanmaları ile ergenlerin patolojik internet kullanımı arasında negatif ilişki bulmuşlardır.

Odacı ve Çıkrıkçı'nın (2014) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, kayıtsız ve saplantılı bağlanma biçimleri ile problemli internet kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Kayıtsız bağlanma biçimine sahip bireylerin, gerçek yaşamda duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanmaları internet kullanımına olan eğilimlerini artırmıştır.

Morsümbül'ün (2014) “internet bağımlılığın bağlanma stilleri, kişilik özellikleri, yalnızlık ve yaşam doyumu ile ilişkisi” konulu çalışmasında bağlanma biçimlerinin internet kullanımı ile arasındaki ilişkiye bakılmış, internet kullanım miktarı üzerinde etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda internetin nereden ve ne amaçla kullanıldığı bilgileri ile birlikte internet bağımlılığının bağlanma biçimleri ile güçlü bir ilişki içerisinde olduğu bilgisi bulunmuştur. Araştırma bulgularına dayanarak internet bağımlısı olarak tanımlanabilecek bireylerin bağlanma örüntülerinin daha çok kaygı ve kaçınmayla biçimlendiği, kişilik özellikleri açısından duygusal dengesizlik özelliğinin daha baskın olduğu ve yalnızlık düzeylerinin yüksek, yaşam doyumu düzeylerinin ise daha düşük olduğu söylenebilir.(Morsümbül, 2014)

Görüldüğü üzere ülkemizde, problemli internet kullanımı ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiye dair araştırmaların sınırlı olması, bu araştırmayı gerekli kılmıştır.

4.2.4.Bağlanma Biçimleri, İnternet Bağımlılığı ve Psikiyatri Hemşireliği

Sağlıklı bağlanma, çocuğun ruhsal ve sosyal gelişimi için çok önemli bir gereklilik olup çocuğun gelecekteki ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Yaşamın ilk aylarından itibaren annenin tepkileri ile şekillenen bağlanma ileride karşı cinsle olan ilişkilerini, eş seçimini, akranla olan ilişki şeklini etkilemekte ve bağlanma bozukluğu davranışsal bozuklukların gelişimine, fiziksel olarak açıklanmayan gelişim geriliklerinin oluşumuna yol açabilmektedir (Keskin, 2007). Bağlanma sorunları açısından risk altındaki bebeklerin tanımlanması, sadece risk faktörlerinin ortaya çıkarılması değil, aynı zamanda anne bebek arasındaki davranışların gözlenmesi ile de ortaya konmaktadır. Ebeveyn olma insanda varolan önemli bir özelliktir. Ama "iyi anne baba olma" öğrenilmesi gereken bir durumdur. Anne babaların kendi ergenlik dönemleriyle ilgili deneyimlerinden yola çıkarak kendi iç dünyalarına, kendi içsel çalışma modellerine bakmaları ve onlar için neyin faydalı olduğunu bulmaya çalışmaları, birçok anne babanın bu dönemde çocukları ile uzlaşmalarını sağlayabilir.

Ergenlik döneminde ise, anne babaların bu dönemi daha iyi anlamaları, bu dönemde kendi kritik rollerini fark etmeleri ve sorunlarla baş etmede stratejileri öğrenmeleri, birçok anne babanın kendi ergenleri için güvenli bir üs olabilmesini sağlayabilir. Bağlanma patolojilerinin zemininde önemli bir yeri olan anne baba tutumlarının değiştirilmesi amaçlanarak, psikiyatri hemşireleri tarafından verilecek "ana-baba eğitimi" hizmetlerinin bireylerin sağlıklı ruhsal gelişimi açısından yararlı olacaktır (Keskin, 2007).

Psikiyatri hemşiresi ve bağımlılık danışmanı olarak okul ruh sağlığı araştırmalarında bağımlılık riski taşıyan ergenlerin biyo-psiko-sosyal değerlendirmesinin yapılmasının son derece önemlidir. Riskli davranışlar açısından, farklı sosyoekonomik koşullarda ve zaman içinde farklı etkenler ön plana çıkabildiğinden, riskli davranışların okullarda rutin taramalarla değerlendirmek yararlı olabilmektedir. Bu taramalar sonucunda risk altında olduğu saptanan gruplara yönelik olarak destek ve eğitimin yoğunlaştırılması gerekmektedir. Eğitim programının, riskli davranışları azaltmaya yönelik faaliyetleri içerecek şekilde

düzenlenmesi de önemlidir. Ergen-aile ilişkileri kapsamında değerlendirildiğinde; her okulda ailelere yönelik bağımlılık ve ergen davranışlarının doğası ve iletişim konulu eğitimlerin yapılmasının gerekliliği görülmektedir. Ergen danışmanlığında; ergen, aile, okul ve gencin içinde bulunduğu sosyal çevrenin birlikte değerlendirilmesi, ergenlerin uygun akran ilişkileri kurabileceği ders dışı faaliyetleri dikkatle planlamak gerekmektedir (Akkuş, 2010).

Bu bağlamda yaygın olarak kullanılan ve kullanımı giderek de hızla artan internet kullanımı örüntülerini belirlemek ve internet kullanımı üzerinde bağlanma biçimlerinin etkisini değerlendirmek çocuk ve ergenlerin ruhsal gelişimleri açısından önemli görülmektedir. Tüm bağımlılıkların tedavi ve risklerin erken belirlenmesi toplum ruh sağlığı hizmetleri açısından oldukça gereklidir. Problemlili bilgisayar/internet kullanımının tüm yaş gruplarında giderek yaygınlaşan bir sorun olduğu bilinmekte, sorunun yaygınlığı, ilişkili psikosoyal ya da psikiyatrik sorunlar araştırmacıların dikkatini giderek daha çok çekmektedir. Bu çalışma ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinde bilgisayar bağımlılığı ve bağlanma biçimleri ile birlikte ele alınması açısından literatüre katkı sağlayabilecektir.

5.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın tipi, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

5.1.Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma, lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi amacı ile tanımlayıcı ve zaman kesitsel tipte bir çalışmadır.

5.2.Araştırmanın Soruları

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ne düzeydedir?
- Lise öğrencilerinde bağlanma biçimlerinin sıklığı nedir?
- Yaş, cinsiyet, ailesel özellikler gibi sosyodemografik değişkenlere göre internet bağımlılığı puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
- Yaş, cinsiyet, ailesel özellikler gibi sosyodemografik değişkenlere göre bağlanma biçimleri puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
- İnternet bağımlılığı düzeyi ve bağlanma biçimleri arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

5.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın Evreni: İstanbul ilinde lise eğitimine devam eden 659.010 öğrenci bulunmaktadır. Bu çalışmada farklı sosyoekonomik (düşük, orta, yüksek) özellikler gösteren öğrencilerin örnekleme temsiliyetini sağlamak için nüfusun yoğun olduğu Üsküdar, Bağcılar ve Kadıköy ilçelerinde öğrenime devam eden lise öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır(N=4341). Araştırmanın yapılacağı okullar kura yöntemi ile belirlenmiştir (Araştırmanın okul listelerinden kurayla seçilen Üsküdar Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Yavuz Sultan Selim Çok Programlı Anadolu Lisesi, Suadiye Hacı Mustafa Tarman Anadolu Lisesi'nde yapılması için MEB İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır).

Araştırmanın Örneklem Büyüklüğü: Evren bilindiğinde örneklem büyüklüğünün hesaplanması yöntemiyle, tip bir hata 0.05, araştırmanın etki büyüklüğü $d=0.03$ kabul edilerek yapılan güç analizinde çalışmaya katılması gereken öğrenci sayısı 1375 kişi olarak hesaplanmıştır. Çalışmada örneklem seçimi yöntemi kullanılmamış, araştırmanın yapıldığı tarihlerde eğitime devam eden, çalışmaya katılmayı kabul eden ve çalışmaya alınma ölçütlerine uyan öğrenciler örnekleme oluşturmuştur. Öğrencilerden formlarını eksik ya da hatalı dolduranlar düşüldükten sonra istatistiksel analizler 1377 veri formu ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya alınma ölçütleri;

1. Lise öğrencisi olmak,
2. Herhangi bir iletişimsel engeli olamamak,
3. Çalışmaya katılmak için gönüllü olmaktır.

5.4.Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Üsküdar Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Yavuz Sultan Selim Çok Programlı Anadolu Lisesi, Suadiye Hacı Mustafa Tarman Anadolu Lisesi'nde, 30.11.2015 ile 7.6.2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

5.5.Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri

1. Kişisel Bilgi Formu (KBF) (Ek.1)
2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) (Ek.2)
- 3.İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) (Ek.4) ile toplanmıştır.

5.5.1.Kişisel Bilgi Formu (KBF- Ek.1)

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (EK-1) Öğrencilerin yaş, cinsiyet, okul, öğrenim gördüğü bölüm, sınıf, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne-baba tutumuna ilişkin ifadeleri, evde yaşayan kişi sayısı, kardeş sayısı evinde internet bağlantısının varlığı, internete bağladığı ortam, gün içerisinde internette geçirdiği süre, internet kullanım amacı, bilgiye ulaşmak için en sık kullandığı iletişim aracı, boş zamanlarını değerlendirme biçimi, kendine ait cep telefonu varlığı, cep telefonunda internet bağlantısı varlığına yönelik 25 çoktan seçmeli sorudan oluşan formdur.

5.5.2.İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ-Ek.2)

Kimberley Young (1998) tarafından, DSM-IV'ün “Psikoaktif Madde Bağımlılığı” ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulmuş “Tanı Anketi” daha sonra geliştirilmiş ve 20 soruluk bir “İnternet Bağımlılık Ölçeği” oluşturulmuştur. Young’ın başını çektiği “İnternet Bağımlılık Merkezi’nin” <http://www.netaddiction.com> adresinden de ulaşılabilen bu test bir kendi kendini değerlendirme (self report) testi olup, genellikle yukarıda belirtilen İnternet adresine

ulaşanların kendilerini değerlendirebilecekleri bir şekilde hazırlanmıştır. Likert tarzı bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde katılımcıdan "Hiçbir zaman" "Nadiren" " Arada sırada" "Çoğunlukla" "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar "Patolojik İnternet Kullanıcısı" olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası olanlar "Sınırlı Semptom Gösterenler", 50 puan ve altı alanlar "Semptom Göstermeyenler" olarak tanımlanmıştır. Araştırma amaçları çerçevesinde İngilizce'den Türkçe'ye çevrilen ölçek, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Psikoloji Anabilim dalındaki beş öğretim görevlisi tarafında incelenmiş, Bayraktar (2001) tarafından Türkçe'ye sorular anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde 12-17 yaş grubu ergenlerin anlayabileceği şekilde uyarlanmıştır. İnternet Bağımlılık Ölçeği 20 sorudan oluşan beş dereceli Likert türü bir ölçektir. Çeviri testin standardize edilmiş Alpha değeri açısından güvenilirliği .91, Spearman-Brown değeri açısından da .87'dir. Bu sonuçlar testin güvenilir olduğunu düşündürmektedir (EK-2). Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı cronbach α .91 olarak belirlenmiştir.

Ölçeği bu araştırma kullanmak için Fatih Bayraktar'dan izin alınmıştır (EK-3)

5.5.3.İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA-Ek.4)

Griffin ve Bartholomew (1994)'un geliştirmiş olduğu ölçek 30 maddeden oluşmakta ve farklı maddeler toplanarak dört bağlanma biçimini ölçmek amaçlanmaktadır.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Sümer ve Güngör (1991) tarafından yapılmıştır. Türkçe uyarlanmasında çeviri-tekrar çeviri yöntemi uyarlanarak ölçeğin son halini alması sağlanmıştır. Katılımcılar, her bir maddenin kendilerini ve yakın ilişkilerdeki genel tutumlarını ne derece tanımladığını 7 basamaklı bir ölçek üzerinde işaretlemişlerdir (1 = beni hiç tanımlamıyor; 7 = tamamıyla beni tanımlıyor). Ölçek de korkulu bağlanma biçimini 1, 5, 12 ve 24; kayıtsız bağlanma 2, 6, 19, 22 ve 26; saplantılı bağlanma 6, 8, 16 ve 25 (Madde 6 ters puanlanmaktadır); güvenli bağlanma 3, 9, 15, 28 ve 10 (Madde 9 ve 28 ters puanlanmaktadır) maddeleri ile temsil edilmektedir. Güvenli

ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer maddeyle ölçülürken, saplantılı ve korkulu bağlanma biçimleri dörder madde ile ölçülmektedir. Dört bağlanma biçimini yansıtan sürekli puanlar bu biçimleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir altölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece, altölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma biçimleri içerisinde gruplandırmak için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır. Kuzey Amerika’da yapılan çalışmalarda, İÖA altölçeklerinin görece düşük düzeyde iç tutarlık katsayılarına sahip oldukları bulunmuştur. Örneğin, Griffin ve Bartholomew’un (1994a) araştırmasında, İÖA altölçeklerinin alfa değerleri .41 ila .71 arasında değişmiştir. Ancak, düşük iç tutarlıklarına rağmen, İÖA altölçeklerinin kabul edilir düzeyde test tekrar test güvenilirliğine sahip oldukları (ortalama değişmezlik katsayısı kadınlar için .53 ve erkekler için .49) saptanmıştır (Scharfe ve Bartholomew, 1994). Griffin ve Bartholomew, İÖA altölçeklerinin iç tutarlık katsayılarının düşük bulunmasının İÖA altölçeklerin az sayıda maddeden oluşmasından veya ölçeklerin psikometrik kalitesinin yetersizliğinden değil, altölçeklerin hem benliğe hem de başkalarına ilişkin iki modeli birlikte içermesinden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Türkçe uyarlaması Sümer ve Güngör (1991)’ün çalışmasında da orijinal ölçek ile uyum gösteren bir yapı olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma için iç tutarlılık kat sayısı cronbach α .73 olarak bulunmuştur.

Ölçeği bu çalışmada kullanmak için Nebi Sümer’den izin alınmıştır (EK-5).

5.6.Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın etik kurul izni Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu’ndan (30.11.2015-10), kurum izni T. C. İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden (07.01.2016 tarih 187799 sayılı) alınarak yapılmıştır. Araştırmadaki veriler, ders saati içerisinde okul idaresi ve dersten sorumlu öğretmenden izin alınarak, araştırmacı tarafından grup uygulaması biçiminde toplanmıştır. Ölçeği

cevaplamak istemeyen öğrenciler, araştırmadan muaf tutulmuş olup, uygulama öncesinde ve esnasında gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır.

5.7.Araştırma Süreci

Araştırmanın etik kurul onayı (EK 6; 30.11.2015-10) ve kurum izni (EK 07; 01. 2016 tarih 187799) alındıktan sonra araştırmaya katılan öğrenciler ile yüz yüze bilgilendirilerek katılmak isteyenlere kendilerinin dolduracağı anket formlarının teslim edilmesi ile veriler toplandı (EK 1, EK 2, EK 4,).

5.8.Verilerin İstatistiksel Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, İstatistiksel analizler için SPSS 23.0 (Statistical Package for the Social Sciences) Software program kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel analizlerin (Ortalama, Standart sapma, frekans, yüzde) yanısıra parametrik varsayımların sağlanıp sağlanmadığını test etmek için Kolmogorov- Smirnov testi yapıldı. Normal dağılım göstermeyen niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare testi kullanıldı. Niceliksel verilerin, iki bağımsız grubun parametrik test varsayımların sağlanmaması halinde Mann Whitney U Testi, ikinin üzerindeki bağımsız grupların karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis Test kullanıldı. Ölçüm değişkenlerinin birbirleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile değerlendirildi.

5.9.Araştırmanın Sınırlılıkları

1-Bu araştırma Kişisel Bilgi Formu, , İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketlerine verilen cevaplar ve sonuçlarla sınırlıdır.

2-Bu araştırma İstanbul'da MEB'e bağlı devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden elde edilen verilerle yapılmıştır. Elde edilen bulgular devlet okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerden elde edilen bulgularla sınırlıdır.

6.BULGULAR

Bu bölümde, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ile bağlanma biçimleri incelenerek, bağımsız değişkenlerle ilişkilerine dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Min-Max	Ort	SS
Yaş	13-19	16.2	1.63
		n	%
Cinsiyet	Kadın	848	61.6
	Erkek	529	38.4
Okul	Üsküdar Kız Meslek	360	26.1
	Bağcılar Yavuz Sultan	935	67.9
	Kadıköy Tarancı	82	6
Sınıf	1. Sınıf	445	32.3
	2 . Sınıf	349	25.3
	3. Sınıf	445	32.3
	4. Sınıf	138	10
Yaşam Yeri	Köy	67	4.9
	Kasaba / İlçe	57	4.1
	Şehir	199	14.5
	Büyük Şehir	1037	75.3
	Yurt Dışı	17	1.2
Toplam		1377	100

a. Kolmogorov-Smirnov Test

Çalışmamıza katılan 1377 öğrenci 13-19 yaş grubunda olup, yaş ortalaması 16.2 ± 1.63 'dür. Öğrencilerin %38.4 (n=529) erkek, %61.6'sı kızdır. Öğrencilerin %67.9'u Bağcılar Yavuz Sultan Selim Çok Programlı Anadolu Lisesi 'nde ve %10'u dördüncü sınıfta eğitimine devam etmektedir. Öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yer %75.3 oranında büyük şehirdir. Örneklem grubu yaş, cinsiyet, eğitime devam edilen okul ve sınıf, yaşam yeri değişkenleri açısından normal dağılıma uygunluk göstermemektedir ($p > 0.05$) (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Ailesel Özelliklerine Göre Dağılımı

Ailesel Özellik		n	%
Anne Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	179	13
	Okur-yazar	163	11.8
	İlkokul	531	38.6
	Ortaokul	281	20.4
	Lise	143	10.4
	Yükseköğretim	80	5.8
Anne Meslek	Ev içi gelir getiren	115	8.4
	Ev içi gelir getirmeyen	906	65.8
	Ev dışı gelir getiren	356	25.9
Baba Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	65	4.7
	Okur-yazar	159	11.5
	İlkokul	443	32.2
	Ortaokul	357	25.9
	Lise	260	18.9
	Yükseköğretim	93	6.8
Baba Meslek	İşsiz	70	5.1
	İşçi	608	44.2
	Memur	103	7.5
	Serbest Meslek	487	35.4
	Emekli	109	7.9
Aylık Gelir	1499 TL ve altı	407	29.6
	1500 TL -2499 TL	617	44.8
	2500 TL ve üstü	353	25.6
Evde Kimlerle Yaşanıyor	Anne - Baba	143	10.4
	Anne - Baba - Kardeş	1056	76.7
	Anne	59	4.3
	Baba	17	1.2
	Anne - Baba - Büyükanne -Büyükbaba	102	7.4
Kardeş Sayısı	1 kardeş	229	16.6
	2 kardeş	344	25
	3 kardeş	357	25.9
	4 kardeş	185	13.4
	5 kardeş	95	6.9
	6 kardeş	58	4.2
	7 ve üstü kardeş	109	7.9
Toplam	1	503	36.5
	2	394	28.6
	3	240	17.4
	4	108	7.8
	5	42	3.1
	6	33	2.4
	7'den fazla	57	4.1

a. Kolmogorov-Smirnov Test

Bu çalışmada annelerin %38.6'sı ilkokul mezunudur ve %65.8'i ev içi gelir getirmeyen gruptadır. Babaların %32.2'si ilkokul mezunudur ve %44.8'i işçidir. Çalışma grubunun %44.8'inin aylık geliri 1500-2499 TL arasındır ve %76.7'i evde anne-baba-kardeş olarak yaşamaktadır. Gruptaki öğrencilerin %25.9'unun toplam 3 kardeş olduğu ve doğum sıralamasında %36.5'i 1.sıradadır. Örneklem grubu anne öğrenim durumu, anne meslek, baba öğrenim durumu, baba meslek, aylık gelir durumu, evde beraber yaşanan kişiler, kardeş sayısı ve doğum sıralaması değişkenleri açısından normal dağılıma uygunluk göstermemektedir ($p>0.05$) (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin İnternet Kullanımı Özelliklerine Göre Dağılımı

İnternet Kullanımı			
Özellikleri		n	%
Evde İnternet Bağlantısı	Var	966	70.2
	Yok	411	29.8
Kendine Ait Bilgisayar	Evet	782	56.8
	Hayır	595	43.2
Bilgisayarın Yeri	Salon	139	10.1
	Kendi odam	505	36.7
	Antre / Hol	33	2.4
	Yatak Odası	67	4.9
	Oturma Odası	78	5.7
	Dizüstü bilgisayar	256	18.6
	Diğer	299	21.7
İnternete Bağlanılan Ortam	Ev	535	38.9
	İnternet Kafe	118	8.6
	Okul	54	3.9
	Cep Telefonu	601	43.6
	Diğer	69	5
Günlük İnternet Kullanım Süresi	1 saat	285	20.7
	1-2 saat	476	34.6
	2-5 saat	383	27.8
	5 saatten fazla	233	16.9

Ki-Kare Testi

Tablo 3. Öğrencilerin İnternet Kullanımı Özelliklerine Göre Dağılımı (devamı)

İnternet Kullanımı			
Özellikleri		n	%
İnternet Kullanım Amacı	Ödev Hazırlamak	260	18.9
	Film, Mp3 İndirmek	248	18
	İnternette sörf yapmak	185	13.4
	Chat Yapma	165	12
	Oyun Oynama	95	6.9
	Sosyal Paylaşım Ağları	389	28.2
	Diğer	35	2.5
Bilgi Ulaşım Aracı	Televizyon	138	10
	Gazete, Dergi, Kitap	155	11.3
	İnternet	1059	76.9
	Diğer	25	1.8
Boş Zaman Aktivitesi	Spor Yapmak	233	16.9
	Kitap Okumak	223	16.2
	Resim Yapmak	76	5.5
	Bilgisayar Oyunu Oynamak	115	8.4
	Müzik Dinlemek	238	17.3
	İnternete Girmek	433	31.4
	Diğer	59	4.3
İnternet Kullanımının Öğrenildiği Kaynak	Okul Dersleri	137	9.9
	İnternet Kafe	112	8.1
	İnternet ile ilgili yazılı materyaller	52	3.8
	Okul Arkadaşım	71	5.2
	Okul Dışı Arkadaşım	111	8.1
	Kendi Kendime	716	52
	Kurs	14	1
	Aile üyeleri	150	10.9
	Diğer	14	1
	Toplam	1377	100
Ki-Kare Testi			

Öğrencilerin %70.2'sinin evde internet bağlantısı mevcuttur ve %56.8'inin kendine ait bilgisayar bulunmaktadır. %36.7'si bilgisayar kendi odasında kullanılmaktadır ve %43.6'sı internete cep telefonundan bağlanmaktadır. Öğrencilerin %34.6'sı günlük 1-2 saat internet kullanmaktadır ve en çok internet kullanım amacı %28.2 oranında sosyal paylaşımdır. Öğrencilerin bilgiye ulaşımı %76.9 oranında internet üzerinden olmakta, %31.4'ü boş zaman aktivitesi olarak internete girmekte ve %52'si internet kullanımını kendi kendine öğrendiklerini belirtmektedir. Örneklem grubunun evde internet bağlantısı, kendine ait bilgisayar, bilgisayarın yeri, internete bağlanılan ortam, günlük internet kullanım süresi, internet kullanım amacı, bilgiye ulaşım aracı, boş zaman aktivitesi ve internet kullanımı öğrenme şekli değişkenleri açısından normal dağılıma uygunluk göstermemektedir ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı

İnternet Bağımlılığı Ölçeği	Ort.	SS	İstatistiksel Analiz ^{a b}
Toplam Puan	28.8	20,123	$p < 0.001$
	n	%	
Normal İnternet Kullanıcısı	1177	85.5	^a $p < 0.001$
Problemli İnternet Kullanıcısı	149	10.8	
İnternet Bağımlısı	51	3.7	
Normal İnternet Kullanıcısı	1177	85.5	^b $p < 0.001$
Problemli İnternet Kullanıcısı ve			
İnternet Bağımlısı	200	14.5	
Toplam	1377	100	

a. Kolmogorov-Smirnov Testi, b. Ki-Kare Testi

Araştırmaya katılan öğrencilerin İBÖ toplam puan ortalaması 28.8 ± 20.12 'dir (median=26). İBÖ kesme noktalarına göre; % 85'i normal internet kullanıcısıyken; %10.8'i problemli internet kullanıcısı ve % 3.7'si internet bağımlısıdır. Öğrencilerin İBÖ puan ortalamaları normal dağılıma uygunluk göstermemektedir ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin Bağlanma Biçimlerine Göre (İÖA) Dağılımı

İÖA		n	%	İstatistiksel Analiz ^a
Bağlanma Biçimleri(İÖA)	Güvenli	402	29.2	p < 0.001
	Kayıtsız	361	26.2	
	Korkulu	365	26.5	
	Saplantılı	249	18.1	
Toplam		1377	100	

a. Ki-Kare Testi

Öğrencilerin %29.2'si güvenli bağlanma biçimine sahipken; %70.8'i güvensiz bağlanma biçimlerine sahiptir. Öğrencilerin %26.2'sinin kayıtsız, %26.5'inin korkulu ve %18.1'inin saplantılı bağlanma biçimine sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bağlanma biçimi dağılımları arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğrencilerin en düşük oranda saplantılı bağlandıkları belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre İBÖ Puanlarının Karşılaştırılması

		Min- Max	Ort ± SS	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet	Kadın	0-100	28.02 ± 20.39	P=0.022 ^a
	Erkek	0-100	30.06 ± 19.64	
Okul	Üsküdar Kız Meslek	0-97	26.95 ± 19.32	P=0.047 ^b
	Bağcılar Yavuz Sultan	0-100	29.03 ± 20.53	
	Kadıköy Tarancı	1-88	31.34 ± 18.37	
Sınıf	1. Sınıf	0-100	30.27 ± 20.67	P=0.003 ^b
	2. Sınıf	0-100	29.91 ± 18.68	
	3. Sınıf	0-94	25.88 ± 18.85	
	4. Sınıf	0-100	30.07 ± 24.55	
Anne Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	0-100	26.06 ± 20.37	P=0.001 ^b
	Okur-yazar	0-84	31.18 ± 18.42	
	İlkokul	0-100	28.92 ± 20.13	
	Ortaokul	0-81	26.41 ± 19.11	
	Lise	0-95	30.27 ± 22.10	
	Yükseköğretim	0-100	35.11 ± 20.98	
Anne Meslek	Ev içi gelir getiren	0-100	34.38 ± 20.49	P=0.0001 ^b
	Ev içi gelir getirmeyen	0-100	27.15 ± 19.89	
	Ev dışı gelir getiren	0-100	31.22 ± 20.09	
Annelerini Tanımlama Biçimleri	Katı, kuralcı	0-100	32.04 ± 22.48	P=0.001 ^b
	Aşırı koruyucu	0-94	26.01 ± 17.96	
	Soğuk, ilgisiz	0-100	34.74 ± 22.18	
	Başkalarıyla karşılaştırmacı	0-100	32.59 ± 21.73	
	Denetleyici	0-81	28.08 ± 19.16	
	Demokratik / katılımcı	0-97	27.68 ± 20.83	
	Diğer	0-100	27.53 ± 19.69	
Aylık Gelir	1499 TL ve altı	0-100	26.99 ± 20.78	P=0.001 ^b
	1500 TL -2499 TL	0-100	28.17 ± 19.14	
	2500 TL ve üstü	0-100	32.01 ± 20.71	

a. Mann-Whitney U Test

b. Kruskal-Wallis Test

Çalışmada öğrencilerin İBÖ toplam puanları ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=0.238$). Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla İBÖ’de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır ($z=-2.296$, $p=0.022$). Öğrencilerin devam ettikleri okula göre İBÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p=0.047$). İBÖ toplam puan ortalaması açısından Bağcılar Yavuz Sultan Selim Çok Programlı Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kadıköy Suadiye Hacı Mustafa Tarman Anadolu Lisesi öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük puan aldığı belirlenmiştir ($z=-1.069$, $p=0.285$). Sınıf dağılımlarına göre internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p=0.003$). 2. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerinden İBÖ’de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı saptanmıştır ($z=-3.376$, $p=0.001$).

Anne öğrenim durumuna ($p=0.001$) ve anne mesleğine ($p=0.0001$) göre internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Baba öğrenim durumuna ($p=0.333$) ve baba mesleğine ($p=0.259$) göre internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Öğrencilerin babalarını tanımlama biçimleri ($p=0.006$) ve annelerini tanımlama biçimlerine ($p=0.001$) göre internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Evde birlikte yaşanan kişilere ($p=0.098$), kardeş sayısına ($p=0.596$), doğum sıralamasına ($p=0.403$) ve yaşam yerine ($p=0.178$) göre İBÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Aylık Gelir durumuna göre İBÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p=0.001$) (Tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre İBÖ Puanlarının İncelenmesi

İnternet Kullanımı Özellikleri		Min-Maks	Ort	±	SS	İstatistiksel Analiz
Evde	Var	0-100	29.87	±	19.95	$p < 0.001^a$
İnternet Bağlantısı	Yok	0-100	26.31	±	20.33	
Kendine Ait Bilgisayar	Evet	0-100	29.84	±	20.15	$P=0,022^a$
	Hayır	0-100	27.44	±	20.02	
Bilgisayarın Yeri	Salon	0-100	27.24	±	18.83	$p < 0.001^b$
	Kendi odam	0-100	31.25	±	19.90	
	Antre / Hol	0-65	30.58	±	14.1	
	Yatak Odası	0-84	24.91	±	19.52	
	Oturma Odası	0-67	25.47	±	17.49	
	Dizüstü bilgisayar	0-100	29.67	±	20.88	
	Diğer	0-100	26.2	±	21.27	
İnternete Bağlanılan Ortam	Ev	0-100	27.46	±	19.03	$p < 0.001^b$
	İnternet Kafe	0-100	31.76	±	18.90	
	Okul	0-100	39.5	±	22.22	
	Cep Telefonu	0-100	28.95	±	20.69	
	Diğer	0-97	24.54	±	20.87	
Günlük İnternet Kullanım Süresi	1 saat	0-100	20.72	±	17.74	$p < 0.001^b$
	1-2 saat	0-88	25.03	±	16.22	
	2-5 saat	0-100	30.99	±	19.19	
	5 saatten fazla	0-100	42.82	±	23.59	

a. Mann-Whitney U Test

b. Kruskal-Wallis Test

Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre İBÖ Puanlarının İncelenmesi (devamı)

İnternet						
Kullanımı	min-					
Özellikleri	maks	Ort	±	SS	İstatistiksel Analiz	
Ödev Hazırlamak	0-97	20.32	±	17.45		
Film, Mp3 İndirmek	0-80	28.54	±	17.80		
İnternette sörf yapmak	0-100	33.5	±	20.99		
Chat Yapma	0-100	33.73	±	20.75	p<0.001	
Oyun Oynama	0-85	28.6	±	16.50		
Sosyal Paylaşım Ağları	0-100	30.23	±	20.38		
Diğer	0-100	30.46	±	31.63		
Bilgiye Ulaşım Aracı	Televizyon	0-100	27.78	±	19.73	P=0.453
	Gazete, Dergi, Kitap	0-94	28.32	±	19.49	
	İnternet	0-100	29.13	±	20.36	
	Diğer	0-53	23.76	±	15.62	
Boş Zaman Aktivitesi	Spor Yapmak	0-100	27.74	±	18.21	p<0.001
	Kitap Okumak	0-95	25	±	18.57	
	Resim Yapmak	0-63	27.99	±	17.48	
	Bilgisayar Oyunu Oynamak	0-85	31.23	±	18.50	
	Müzik Dinlemek	0-81	23.36	±	17.17	
	İnternete Girmek	0-100	34.21	±	22.53	
	Diğer	0-100	26	±	22.12	

Kruskal-Wallis Test

Çalışmada öğrencilerin evde internet bağlantısına ($p<0.001$), kendine ait bilgisayarına olmasına ($p=0.022$), bilgisayarın yerine ($p<0.001$), internete bağlanılan ortama ($p<0.001$), günlük internet kullanım süresine ($p<0.001$), internet kullanım amacına ($p<0.001$), boş zaman aktivitesine ($p<0.001$) göre; İBÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bilgiye ulaşım aracına ($p=0.453$) ve internet kullanım bilgisine ($p=0.069$) göre İBÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Tablo 7).

Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Bağlanma Biçimlerinin Karşılaştırılması

İÖA		Bağlanma Biçimi								İstatistiksel Analiz ^a
		Güvenli		Kayıtsız		Korkulu		Saplantılı		
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Cinsiyet	Kadın	213	25.10	234	27.60	262	30.90	139	16.40	p < 0.001
	Erkek	189	35.70	127	24.00	103	19.50	110	20.80	

a. Ki-Kare Test

Cinsiyete göre bağlanma biçimleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.001$). Erkek öğrencilerde %35.70 güvenli bağlanma biçimi saptanırken; kız öğrencilerde en çok % 30.90 ile korkulu bağlanma biçimi görüldüğü bulgulanmıştır. Öğrencilerin bağlanma biçimlerinin okula ($p=0.321$), sınıfa ($p=0.142$), yaşam yerine ($p=0.144$), anne öğrenim durumuna ($p=0.485$), annenin mesleğine ($p=0.727$), öğrencilerin annelerini tanımlama biçimlerine ($p=0.073$), babanın öğrenim durumuna ($p=0.044$), babanın mesleğine ($p=0.28$), öğrencilerin babalarını tanımlama biçimlerine ($p=0.112$), aylık gelir düzeyine ($p=0.487$), evde yaşayan kişilere ($p=0.733$), kardeş sayısına ($p=0.552$) ve doğum sırasına ($p=0.769$) göre farklılık göstermediği saptanmıştır (Tablo 8).

Tablo 9. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi

İÖA		Bağlanma Biçimleri								İstatistiksel Analiz ^a
		Güvenli		Kayıtsız		Korkulu		Saplantılı		
		n	%	n	%	n	%	n	%	
İnternet Kullanım Amaçı	Ödev Hazırlamak	84	32.30	66	25.40	73	28.10	37	14.20	p=0.002
	Film, Mp3 İndirmek	86	34.70	61	24.60	43	17.30	58	23.40	
	İnternette sörf yapmak	45	24.30	52	28.10	51	27.60	37	20.00	
	Chat Yapma	37	22.40	54	32.70	47	28.50	27	16.40	
	Oyun Oynama	40	42.10	18	18.90	21	22.10	16	16.80	
	Sosyal Paylaşım	98	25.20	104	26.70	119	30.60	68	17.50	
	Diğer	12	34.30	6	17.10	11	31.40	6	17.10	
Bilgiye Ulaşım Araçı	Televizyon	41	29.70	40	29.00	29	21.00	28	20.30	p=0.005
	Gazete, Dergi, Kitap	48	31.00	33	21.30	37	23.90	37	23.90	
	İnternet	300	28.30	287	27.10	296	28.00	176	16.60	
	Diğer	13	52.00	1	4.00	3	12.00	8	32.00	
Boş Zaman Aktivitesi	Spor Yapmak	80	34.30	61	26.20	50	21.50	42	18.00	p<0.001
	Kitap Okumak	56	25.10	69	30.90	55	24.70	43	19.30	
	Resim Yapmak	29	38.20	26	34.20	11	14.50	10	13.20	
	Bilgisayar Oyunu Oynamak	52	45.20	18	15.70	25	21.70	20	17.40	
	Müzik Dinlemek	64	26.90	60	25.20	68	28.60	46	19.30	
	İnternete Girmek	107	24.70	104	24.00	140	32.30	82	18.90	
	Diğer	14	23.70	23	39.00	16	27.10	6	10.20	
İnternete Bağlanılan Ortam	Ev	160	29.90	141	26.40	138	25.80	96	17.90	P=0.035
	İnternet Kafe	36	30.50	21	17.80	32	27.10	29	24.60	
	Okul	18	33.30	10	18.50	12	22.20	14	25.90	
	Cep Telefonu	158	26.30	171	28.50	171	28.50	101	16.80	
	Diğer	30	43.50	18	26.10	12	17.40	9	13.00	
Günlük İntenet Kullanım Süresi	1 saat	96	33.70	69	24.20	70	24.60	50	17.50	P=0.038
	1-2 saat	141	29.60	118	24.80	131	27.50	86	18.10	
	2-5 saat	102	26.60	106	27.70	96	25.10	79	20.60	
	5 saatten fazla	63	27.00	68	29.20	68	29.20	34	14.60	

a. Ki-Kare Test

Çalışmada internet kullanım amacına ($p=0.002$), bilgiye ulaşım aracına ($p=0.005$), boş zaman aktivitesine ($p<0.001$), internete bağlanılan ortama ($p=0.035$), günlük internet kullanım süresine ($p=0.038$) göre bağlanma biçimleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. İnternet kullanım bilgisi ($p=0.096$), evde internet bağlantısı ($p=0.22$), kendine ait bilgisayar durumuna göre ($p=0.215$), bilgisayarın yerine ($p=0.433$), göre arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Tablo 9).

Tablo 10. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre IBÖ Gruplarının Karşılaştırılması

		Normal İnternet Kullanıcısı		Problemli İnternet Kullanıcısı- İnternet Bağımlısı		İstatistiksel Analiz ^a
		n	%	n	%	
Sınıf	1. Sınıf	360	80.90	85	19.10	0.001
	2. Sınıf	305	87.40	44	12.60	
	3. Sınıf	399	89.70	46	10.30	
	4. Sınıf	113	81.90	25	18.10	
Anne Meslek	Ev içi gelir getiren	95	82.60	20	17.40	0.011
	Ev içi gelir getirmeyen	793	87.50	113	12.50	
	Ev dışı gelir getiren	289	81.20	67	18.80	
Anneyi Tanımlama Biçimleri	Katı, kuralcı	77	80.20	19	19.80	0.005
	Aşırı koruyucu	423	88.90	53	11.10	
	Soğuk, ilgisiz	52	75.40	17	24.60	
	Başkalarıyla karşılaştırmacı	205	80.70	49	19.30	
	Denetleyici	110	89.40	13	10.60	
	Demokratik / katılımcı	157	85.80	26	14.20	
	Diğer	153	86.90	23	13.10	
Babayı Tanımlama Biçimleri	Katı, kuralcı	178	84.80	32	15.20	0.021
	Aşırı koruyucu	358	85.40	61	14.60	
	Soğuk, ilgisiz	104	79.40	27	20.60	
	Başkalarıyla karşılaştırmacı	66	76.70	20	23.30	
	Denetleyici	99	91.70	9	8.30	
	Demokratik / katılımcı	227	88.70	29	11.30	
	Diğer	145	86.80	22	13.20	

a. Ki-Kare Test

Cinsiyete ($p=0.359$), okula ($p=0.540$), yaşam yerine ($p=0.237$), anne öğrenim durumuna ($p=0.275$), baba öğrenim durumuna ($p=0.747$), baba mesleğine ($p=0.170$), aylık gelir durumun ($p=0.110$), evde yaşayan kişiye ($p=0.249$) kardeş sayısına ($p=0.206$) ve doğum sıralamasına ($p=0.410$) göre internet bağımlılığı ölçek gruplarının dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sınıfa ($p=0.001$), anne mesleğine ($p=0.011$), öğrencilerin annelerini tanımlama biçimlerine ($p=0.005$), öğrencilerin babalarını tanımlama biçimlerine ($p=0.021$) göre internet bağımlılığı ölçek gruplarının dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Tablo 10).

Tablo 11. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özelliklerine Göre İBÖ Gruplarının Karşılaştırılması

İnternet Kullanım Özellikleri		Normal İnternet Kullanıcısı		Problemlı İnternet Kullanıcısı - İnternet Bağımlısı		İstatistiksel Analiz ^a
		n	%	n	%	
İnternete Bağlanılan Ortam	Ev	473	88.40	62	11.60	0.006
	İnternet Kafe	103	87.30	15	12.70	
	Okul	39	72.20	15	27.80	
	Cep Telefonu	501	83.40	100	16.60	
	Diğer	61	88.40	8	11.60	
Günlük İnternet Kullanım Süresi	1 saat	267	93.70	18	6.30	0.0001
	1-2 saat	435	91.40	41	8.60	
	2-5 saat	329	85.90	54	14.10	
	5 saatten fazla	146	62.70	87	37.30	
İnternet Kullanım Amacı	Ödev Hazırlamak	244	93.80	16	6.20	0.0001
	Film, Mp3 İndirmek	216	87.10	32	12.90	
	İnternette sörf yapmak	148	80.00	37	20.00	
	Chat Yapma	128	77.60	37	22.40	
	Oyun Oynama	84	88.40	11	11.60	
	Sosyal Paylaşım Ağları	329	84.60	60	15.40	
	Diğer	28	80.00	7	20.00	
Boş Zaman Aktivitesi	Spor Yapmak	210	90.10	23	9.90	0.0001
	Kitap Okumak	198	88.80	25	11.20	
	Resim Yapmak	67	88.20	9	11.80	
	Bilgisayar Oyunu Oynamak	98	85.20	17	14.80	
	Müzik Dinlemek	216	90.80	22	9.20	
	İnternete Girmek	336	77.60	97	22.40	
	Diğer	52	88.10	7	11.90	

a. Ki-Kare Test

İnternete bağlanılan ortam ($p=0.006$), günlük internet kullanım süresi ($p<0.001$), internet kullanım amacı ($p<0.001$), boş zaman aktivitesine ($p<0.001$) göre İnternet bağımlılığı ölçek gruplarının dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktayken evde internet bağlantısı ($p=0.146$), kendine ait bilgisayar ($p=0.495$), bilgisayarın yerine ($p=0.218$), bilgiye ulaşım aracı ($p=0.326$), internet kullanım bilgisine ($p=0.700$) göre internet bağımlılığı ölçek gruplarının dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Tablo 11).

Tablo 12. Öğrencilerin Bağlanma Biçimine Göre İBÖ Gruplarının Karşılaştırılması

		Normal İnternet Kullanıcısı		Problemlili İnternet Kullanıcısı-İnternet Bağımlısı		İstatistiksel Analiz ^a
İÖA		n	%	n	%	
Bağlanma Biçimleri	Güvenli	371	92.30	31	7.70	$p<0.001$
	Kayıtsız	300	83.10	61	16.90	
	Korkulu	287	78.60	78	21.40	
	Saplantılı	219	88.00	30	12.00	

a. Ki-Kare Test

Bağlanma biçimine göre internet bağımlılığı ölçek gruplarının dağılımı arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.001$)(Tablo 12).

Tablo 13. Ergenlerde İBÖ Puanını Yordayan Etmenler

Bağımsız Değişkenler	Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	p	t	VIF
	Beta	Standart hata	Beta			
(sabit)	42.720	2.213		0.000	19.300	
Cinsiyet	2.188	0.893	0.066	0.014	2.449	1.009
Güvenli Bağlanma Puanı	-0.038	0.102	-0.010	0.708	-0.375	1.009
R= 0.066 R²= 0.004 F=3.010 P=0.050						

Çalışma ergenlerde İBÖ toplam puanını yordayan etmenleri belirlemek için lineer regresyon analizi yapıldı. Bağımsız değişkenler olarak cinsiyet ve güvenli bağlanma toplam puanı alındı. Lineer Regresyon Analizi sonucuna göre, erkek cinsiyette olmanın İnternet Bağımlılığını yordadığı saptandı (sırasıyla; $p=0.014$) (Tablo 13).

7.TARTIŞMA

Bu bölümde çalışma bulguları üç bölümde tartışılmıştır.

1. Öğrencilerin internet kullanım özelliklerine ilişkin bulguların tartışılması
2. Öğrencilerin bağlanma biçimlerine ilişkin bulguların tartışılması
3. Bağlanma biçimlerine göre internet bağımlılığının tartışılması

1.Öğrencilerin internet kullanım özelliklerine ilişkin bulguların tartışılması

Günümüzde bilgisayar ve internet kullanımı günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. İnternetin temel ortaya çıkış amacı iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olmasına rağmen, internetin tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma ve yeni bir bağımlılık türü olarak nitelenebilecek internet bağımlılığına yol açmaya başlamıştır. Özellikle 2000’li yıllarda sosyal medya ve sanal oyunlar gibi internet kullanımının bilgiye ulaşma dışındaki alanlarda sık kullanılmaya başlanması ve bu kullanımların küçük yaş grubundaki çocuklarda daha fazla görülmesinin uzun dönemli sonuçları hakkında fikir yürütmek zordur. Bu nedenle küçük yaş grubunda internet bağımlılığı ile ilgili çalışmaların arttırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada lise öğrencilerinin internet kullanım durumları ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada öğrencilerin yaşı ile internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Literatür incelendiğinde internet bağımlılığı ile yaş arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların farklı bulgular elde ettikleri görülmüştür. Bazı çalışmalar bu araştırmanın bulguları ile benzer sonuçlar elde etmiş ve yaşın internet bağımlılığı ile ilişkisinin olmadığını belirtmişlerdir (Greenfield, 1999; Şahin, 2011; Alaçam, 2012). Bazı araştırmacılar ise ergenlerde ve erişkinlerde daha yüksek oranda internet bağımlılığı bildirmişlerdir. (Griffiths, 1996, Bölükbaş, 2003). Günüş (2009), yaptığı araştırmasında yaşı, anlamlı bir yordayıcı olduğunu bulgulamıştır.

Çalışmanın yapıldığı örnekleme erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla internet bağımlılığı ölçeğinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puan

aldıkları belirlenmiştir. Literatürde erkek çocukların/ergenlerin problemli internet kullanımı ve internet bağımlılığı açısından daha riskli oldukları belirtilmektedir (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Chou, 2005; Wang, 2001; Çelik ve ark., 2014; Akdağ ve ark., 2014; Gökçearslan ve Günbatar, 2012; Esen ve Siyez, 2011). Türk kültüründe yapılan çalışmalarda (Günüç, 2009; İnan 2010; Gökçearslan ve Günbatar 2012; Esen ve M. Siyez 2011) ve bu çalışmada cinsiyet ve internet bağımlılığı ilişkisi diğer kültürlerde yapılan çalışmalar (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Chou 2005; Wang, 2001) ile paralellik göstermektedir. Erkek çocukların internet kafe gibi internete erişimin kolay ve ucuz olduğu yerleri kız çocuklardan daha fazla kullanması, cep telefonu ya da tablet gibi internet erişiminin olduğu aletlere erkek çocukların daha küçük yaşlardan itibaren sahip olabilmesi ve sanal oyunların erkek çocuklar arasında daha yaygın olması internet bağımlılığının erkek çocuklarda daha fazla görülmesini açıklayabilir. Buna rağmen kadınlarla erkekler arasında internet bağımlılığı açısından fark olmadığını belirten çalışmalar (Brenner, 1997; Soule ve ark., 2003; Lee ve ark., 2007; Ferraro ve ark., 2007) ve hatta kız çocuklarda risk artışının daha fazla olduğunu bildiren çalışmalar da (Young, 1998; Griffiths, 1996) mevcuttur. Cinsiyetin internet bağımlılığı için risk etkeni olduğuna dair kanıtların birbirinden farklı olması bu alanda daha çok çalışmaya gereksinim olduğunu düşündürmektedir.

Öğrencilerin devam ettikleri okula göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bağcılar Yavuz Sultan Selim Çok Programlı Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kadıköy Suadiye Hacı Mustafa Tarman Anadolu Lisesi öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük puan aldığı belirlenmiştir. Kadıköy'de ikamet eden öğrencilerin Bağcılar'a göre internet erişiminin daha kolay olması ve daha yüksek sosyoekonomik düzeye sahip olmaları nedeniyle internet bağımlılık riski yüksek olabilir.

Çalışmada, lise 2. sınıf öğrencilerinin lise 3. sınıf öğrencilerinden İBÖ'den istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı saptanmıştır. Türkoğlu (2013)' nun çalışmasında, lise 1. ve lise 2. sınıf öğrencilerinin lise 3. ve lise 4. sınıflara oranla internet kullanımlarının daha problemli olduğu belirlenmiştir. Yılmaz (2014)'in internet bağımlılığı ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonucuna göre ise, internet bağımlılığı en fazla lise 1. sınıflarda görülmektedir. Bu

Çalışmalardan farklı olarak; problemlı internet kullanımının sınıf seviyesine göre değişmediği belirlenen çalışmalar da mevcuttur (Gürcan, 2010; Onur, 2006; zer, 2013). Çalışma sonuçlarındaki farklılık sınıf değişkeninin tek başına internet bağımlılığı riskini açıklamaya yeterli olmayabileceğini düşündürmektedir.

ğrencilerinin yaşamının büyük bölümünü geçirdikleri yere göre İB puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı. Öğrenciler için hemen hemen her okulda internete erişim ortamları oluşturulması, öğrencilerin interneti ücretsiz kullanabilmeleri, internet kafelerin yaygınlaşması ve ücretlerinin de görece düşük olması her coğrafı koşuldaki öğrencinin internet kullanımını kolaylaştırdığı ve bu nedenle öğrencilerin internet kullanımının yaşamının büyük bölümünü geçirdikleri yer açısından fark göstermediği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin annelerin %38.6'sı ilkokul mezunudur ve %65.8'i ev içi gelir getirmeyen gruptadır. Babaların %32.2'si ilkokul mezunudur ve %44.8'i işçidir. Çalışma grubunun %44.8'inin aylık geliri 1500-2499 TL arasındır ve %76.7'i evde anne-baba-kardeş olarak yaşamaktadır. Öğrencilerin %25.9'unun toplam 3 kardeş olduğu ve doğum sıralamasında %36.5'i 1.sıradadır. İB puan ortalamalarının anne öğrenim durumuna göre fark gösterdiği ve annesi yüksek ğretim mezunu olan ğrencilerin İB'den daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Bu bulgu internet bağımlılığı ve anne eğitim seviyesinin ilişkisini inceleyen çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir (evik, 2010; İnan, 2010; zer, 2013).

Anne eğitim seviyesi ile günlük internet ve bilgisayar kullanımının paralellik gösterdiği ve eğitim düzeyi yüksek annelerin, çocuklarının akademik ve eğitimsel başarisına katkı sağlamak adına internet erişim kolaylığı sağladıkları düşünülmektedir. Bununla birlikte baba eğitim düzeyleri ile PİK oranı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benzer bir çalışmada Liao ve arkadaşları (2005) babanın eğitim düzeyinin internet davranışları üzerinde bir etkisinin olmadığını belirlemiştir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda, bu sonucu destekleyen (elik, 2006) ve desteklemeyen araştırmalar (Onur, 2006; Türkoğlu, 2013; Yıldız, 2010) mevcuttur. Bu çalışmada aylık gelir düzeyi arttıķa problemlı internet kullanımının arttığı saptandı. Günüç'(2009) n yaptığı çalışmada bizim bulgularımıza benzer biçimde aile geliri ile internet bağımlılığı düzeyi arasındaki ilişki bulunmasına

rağmen; Balcı ve Gülnar (2009)'ın yaptıkları çalışmada ise ekonomik durum ile internet bağımlılık düzeyleri arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun evinde internet bağlantısı olduğu, yarısından fazlasının kendine ait bilgisayarı bulunduğu, yaklaşık üçte birinin kendi odasında bilgisayarı bulunduğu ve %43.6'sının internete cep telefonundan bağlandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %34.6'sı günlük 1-2 saat internet kullanmakta ve en çok internet kullanım amacı ise sosyal paylaşımdır. Çalışmada, evde internet bağlantısı olanlarda ve kendine ait bilgisayarı bulunanlarda kendi odasında bilgisayarı olanlarda, okulda internete bağlananlarda, internet sörf ya da chat yapma amacıyla kullananlarda ve boş zaman aktivitesi olarak internete giren ya da bilgisayar oyunu oynayanlarda PİK'nın yüksek olduğu ve günlük internet kullanım süresi arttıkça İB riskinin arttığı saptanmıştır. Ceyhan AA (2008) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, interneti çoğunlukla evde kullanmanın aşırı internet kullanımında belirleyici olduğunu bulmuştur. Oğuz ve ark. (2008), yaşadığı yerde bilgisayara sahip olan öğrencilerin ölçek toplam puanlarının daha yüksek olduğunu ve bağımlılık potansiyeline sahip olabileceğini belirtmişlerdir. Young (1997) çalışmasında internet bağımlılarının interneti sosyalleşmek, yeni insanlar tanımak, sohbet odalarında sohbet etmek gibi işlevleri için kullandıkları, bağımlı olmayanların ise interneti daha çok bilgi arama amaçlı kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Yapılan birçok çalışma interneti sosyal etkileşim için kullanmanın internet bağımlılığının gelişmesinde en önemli risk faktörü olduğunu saptamıştır. (Young, 1997; Chou ve Hsiao, 2000; Caplan, 2002; Özcan ve Buzlu, 2007; Kesici ve Şahin, 2009; Milani ve ark. 2009; Ceyhan, 2010; Ceyhan, 2011; Tekinarslan ve Gürer, 2011).

Literatürde, internete erişimin kolay olması, ebeveyn kontrolünün yetersiz olması, sosyal paylaşım amacıyla internetin sık kullanılması ve internette geçirilen sürenin fazla olması internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır (Gençer, 2011; Gökçearsan ve Günbatır, 2012; Günüş, 2009; Koyuncu ve ark., 2012; Nalwa ve Anand, 2003; Yang ve Tung, 2007). Çalışma bulguları literatürle benzerlik göstermektedir.

3. Öğrencilerin bağlanma biçimlerine ilişkin bulguların tartışılması

Bu çalışmada öğrencilerin yalnızca %29'unun güvenli bağlanma biçimine sahip oldukları belirlendi. Sümer ve Güngör (1999), yetişkin bağlanma ölçeğinin Türk üniversite öğrencileri üzerinde değerlendirilmesine yönelik çalışmalarında; %38'sinin güvenli, %33'sinin saplantılı, %15'sinin kayıtsız ve %7'sinin korkulu bağlanma biçimine sahip olduklarını; Kaya (2010), 354 üniversite hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada, yüksekten başlayarak güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu biçimine sahip olduklarını; Buğa (2009), büyük şehirde yaşayan 400 yetişkin katılımcı ile yaptığı çalışmada, %74,5'inin güvenli, %8,75' inin kayıtsız, %6,25'inin korkulu ve %10,5'inin saplantılı bağlanma biçimine sahip olduklarını; Bartholomew ve Horowitz (1991), katılımcıların %47'sinin güvenli, %18'inin kayıtsız, %21'inin korkulu, %14'unun saplantılı biçimine sahip olduklarını; Zoppos (2009), 18- 35 yaş arası bireylerle çalışmada, %56,6'sının güvenli, %19,5'inin saplantılı, %15,5'inin korkulu, %8,4'ünün kayıtsız bağlanma biçimine sahip olduklarını; Arıkoğlu ve Saymaz (2003) üniversite öğrencilerinde yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanma biçimlerinin daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Çalışma sonuçlarının farklı olması bu alanda daha geniş örneklemli çalışmalara gereksinim olduğunu düşündürmektedir.

Cinsiyete göre bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş olup; erkek öğrencilerin üçte birinin güvenli bağlandığı ve bu oranın dörtte biri güvenli bağlanan kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, Türkiye'de lise öğrencilerinde bağlanma biçimini inceleyen çalışmaların bulgularıyla uyumludur (Erözkan, 2004; Damarlı, 2006). Keler (2008) erkeklerin daha yüksek oranda güvenli ve saplantılı bağlanma biçimine sahip olduklarını belirlemiştir. Bağlanma biçimi ile ilgili yapılan çalışmalarda, kızların erkeklere göre daha fazla korkulu bağlanma biçimi gösterdiği, erkeklerin ise daha fazla güvenli bağlandığı saptanmıştır ve bu sonuç güncel çalışmanın bulgusu ile paralellik göstermektedir (Baş, 2013; Yıldız, 2008; Yılmaz, 2007; Sümer ve Güngör 1999; Saymaz, 2003; Morsünbül, 2005; Çelik, 2006).Tüm bu bulgulara baktığımızda çoğu kültürde birinci bakım veren kişi olan annelerin erkek çocukları kız çocuklara kıyasla daha fazla desteklediği ve daha özgüvenli yetiştirdiği düşünülmektedir. Ayrıca, Türk

toplumunda farklılık daha da belirgindir. Türkiye’de özellikle romantik ilişkiler konusunda erkek çocuklar kız çocuklarına kıyasla daha özgür ve rahat bir tutumla yetiştirilmektedir. Kız çocuklarına karşı dış tehlikelerden daha fazla koruma amaçlı korkutma yönünde telkinlerde bulunmaktadır. Bu durum kız çocuklarının çevrelerine güvenmeleri için bir sorun teşkil edebilmektedir.

Öğrencilerin bağlanma biçimlerinin devam ettikleri okula ve sınıfa, yaşadıkları yere, annenin mesleğine, anneyi tanımlama biçimine, babanın mesleğine, babayı tanımlama biçimine, aylık gelir düzeyine ve evde yaşayan kişilere göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Çalışmada kardeş sayısı ve doğum sırasına göre bağlanma biçimi açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Kardeş sayısı ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Keser (2006) ve Yolalan (2013)’ın yapmış oldukları çalışmalarda, kardeş sayısı arttıkça kaygılı bağlanma biçiminin arttığı gösterilmiştir. Onur (2006) ise bağlanma biçimleri ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını savunmuştur ve bu sonuç bizim çalışmamızın bulgusuyla uyumludur. Ayrıca, Onur (2006)’nın çalışmasında doğum sırası arttıkça korkulu bağlanma biçiminin daha fazla görüldüğü bildirmiştir ancak bu sonuç bizim çalışmamızın sonuçlarıyla uyumlu değildir. Çalışmalardaki metodolojik farklılıklar kardeş sayısı ve doğum sırasına göre bağlanma biçimleri farklılıklarını oluşturabilir.

Araştırmamızın bulgularına göre, bağlanma biçimleri anne eğitim seviyesine göre değişmemektedir. Bu bulgunun aksine bağlanma biçimlerinin anne eğitim seviyesine göre değiştiğini savunan araştırmalar da (Onur, 2006; Akın, 2011; Baş, 2013) mevcuttur. Benzer biçimde, Yılmaz (2007) annesi okur-yazar olan bireylerin daha güvenli bağlanma biçimine sahip olduklarını bulmuştur.

Araştırmamızın bulgularına göre, lise öğrencilerinde bağlanma biçimleri baba eğitim seviyesine göre değiştiği, güvenli bağlanma biçiminin en çok okuma yazması olmayan babaların çocuklarında görüldüğü ve korkulu bağlanan öğrencilerin çoğunluğunu ise babası lise eğitim almış öğrencilerin oluşturduğu belirlendi. İlgili literatürde bu sonucu destekleyen araştırmalar mevcut olsa da (Akın, 2011; Çelik, 2006; Onur, 2006) alt boyutlarda farklılık göstermektedir. Keskin (2007), yaptığı çalışmada babanın eğitim durumu ile çocuğun bağlanma biçimi arasında ilişki

olduğu, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ergende güvenli bağlanmanın arttığını saptamıştır. Bu bulgu bizim bulduğumuz sonuçla paralellik göstermemektedir. Çalışmamızda lise ve üstü eğitim alan baba oranının düşük olması nedeniyle çalışmamızın sonuçlarının literatürle farklılık gösterdiği düşünülmektedir.

3.Bağlanma biçimlerine göre internet bağımlılığının tartışılması

Çalışmada, internet bağımlılık ölçek puanları açısından bağlanma biçimleri arasında fark bulunmuştur. Problemlerli internet kullanım düzeyi en düşük öğrenciler güvenli bağlanma biçimi gösterenler olmuştur. Güvenli bağlanan bireylerde problemlerli internet kullanımının daha az görüldüğü farklı araştırmalarla belirlenmiştir (Debardani, 2012; Kim ve Jang, 2011; Odacı ve Çıkrıkçı, 2014; Özkan, 2013). Morsünbül (2014) araştırmasında, güvenli bağlanma biçimine sahip bireylerin interneti bağımlılık düzeyinde kullanmadıklarını bulgulamıştır.

Özkan (2013), korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin, saplantılı bağlanma stiline sahip bireylere göre daha fazla problemlerli internet kullanım düzeyine sahip olduğunu ileri sürmüştür. Diğer taraftan, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerde düşük problemlerli internet kullanımı bu araştırma sonucunda da çıkmıştır.

Atak (2012), kaygılı bağlananların, ikili ilişkilerinde daha başarısız olmalarından dolayı interneti daha sık kullanabileceklerini belirtmiştir. Shin ve ark. (2011) internet kullanımı ile hem kaygı hem de kaçınan bağlanma boyutları arasında önemli ve güçlü; Lei ve Wu (2007) babalarına güvenli bağlanan ergenlerin patolojik internet kullanımı ile negatif; Choi (2003), kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimleri ile internet bağımlılığı arasında güçlü, Shin ve ark.(2011) pozitif ilişki bulmuşlardır. Craparo, (2011) internet bağımlılığının güvenli olmayan bağlanma biçimleri ile ilişkili olduğunu bulgulamıştır.

Araştırmanın genel sonucuna göre, güvenli bağlanan öğrencilerin problemlerli internet kullanım düzeyleri, güvensiz bağlanma biçimi (saplantılı, korkulu ve kayıtsız) gösteren bireylere göre daha düşük olması diğer ilgili araştırmalar

tarafından da desteklenirken, korkulu bağlanma biçimine sahip ergenlerin diğer bağlanma biçimlerine göre daha fazla problemlili internet kullanıcısı olma sonucu araştırmalar arasında farklılık göstermektedir.

Bulgular ve literetür birlikte değerdendirildiğinde güvenli bağlanmanın internet bağımlılığından koruyucu bir faktör olabileceğini düşündürmektedir

8.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda;

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre İBÖ puanları arasındaki farklılıklara bakıldığında; yaş, baba eğitim, baba meslek, evde birlikte yaşanan kişilere, kardeş sayısı, yaşam yerine ve doğum sırasına göre farklılık bulunmadı. Öğrencilerin cinsiyete, devam ettikleri okula, sınıfa, anne eğitim, anne mesleğine, babalarını tanımlama biçimleri, annelerini tanımlama biçimlerine, aylık gelir durumuna göre farklılık bulunmaktadır.

Öğrencilerin internet kullanım özelliklerine göre İBÖ puanları arasındaki farklılıklara bakıldığında; evde internet bağlantısına, kendine ait bilgisayar olmasına, bilgisayarın yerine, internete bağlanılan ortama, günlük internet kullanım süresine, internet kullanım amacına, boş zaman aktivitesine göre farklılık bulunmaktadır. Bilgiye ulaşım aracına ve internet kullanım bilgisine göre farklılık bulunmamaktadır.

Öğrencilerin bağlanma biçimlerine sosyodemografik özelliklerine bakıldığında; cinsiyete göre bağlanma biçimleri arasında farklılık bulunmaktadır. Öğrencilerin bağlanma biçimlerinin okula, sınıfa, yaşam yerine, anne öğrenim durumuna, annenin mesleğine, öğrencilerin annelerini tanımlama biçimlerine, babanın öğrenim durumuna, babanın mesleğine, öğrencilerin babalarını tanımlama biçimlerine, aylık gelir düzeyine, evde yaşayan kişilere, kardeş sayısına ve doğum sırasına göre farklılık bulunmamaktadır.

Öğrencilerin internet kullanım özelliklerine göre bağlanma biçimlerine bakıldığında; internet kullanım amacına, bilgiye ulaşım aracına, boş zaman aktivitesine, internete bağlanılan ortama, günlük internet kullanım süresine göre bağlanma biçimleri arasında farklılık bulunmaktadır. İnternet kullanım bilgisi, evde internet bağlantısı ,kendine ait bilgisayar durumuna, bilgisayarın yerine göre farklılık bulunmamaktadır .

Bu sonuçlar doğrultusunda;

Ergenlerde bilinçli internet kullanımına ilişkin farkındalık programlarının (Bilinçli internet kullanımının müfredata entegre edilmesi, ergenlere, ailelere ve okul personeline konuyla ilgili seminer, konferans vb.) düzenlenmesi önerilebilir.

Okul yöneticileri, rehberlik hizmetleri ve aile üyeleri arasında öğrencilerin güvenli internet kullanımını geliştirebilmek için işbirliği oluşturulması,

Psikolojik danışmanlar, Psikiyatri hemşireleri ve rehber öğretmenler, okullarda internet bağımlılığı belirtileri gösteren öğrencilerin belirlemesi, internet kullanımı ile ilgili sorunları çözme becerilerinin geliştirebilmesine katkı sağlayaması, internet kullanımı ile ilgili okullarda bireysel ve grup çalışmaları yürütmeleri,

Özellikle erkek ergenlerin internet bağımlılığı açısından sık olarak değerlendirilmesi, ergenlerin bağlanma biçimleri açısından değerlendirilmesi ve güvenli bağlanmaya ilişkin ailelere Psikiyatri hemşireleri tarafından danışmanlık verilmesi önerilebilir.

9. KAYNAKLAR

1. Akdağ M, Şahan Yılmaz B, Özhan U, İsmail Ş A N. Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi(İnönü Üniversitesi örneği). İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2014; 15(1): 73-96
2. Akhunlar MN. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Uyum Süreçleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul (Danışman:Yrd. Doç. Dr. Nilgün Öngider).
3. Akin R S. Ergenlerde Bağlanma Stilleri, İnternet Sosyal İletişim Ağlarını Kullanımı ve İletişim Becerileri Arasında ki ilişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, 2011, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Galip Yüksel).
4. Amanvermez P. Yakın İlişkilerde Bağlanma ile Gruplara Bağlanma Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007 (Danışman: Prof. Dr. Deniz Şahin).
5. Arıkoğlu A. Attachment Styles and Social-emotional Adjustment in Turkish College Students. Unpublished Master's Thesis. Boğaziçi University, Institute of Social Sciences, Istanbul, 2003.
6. Arısoy Ö. İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2009; 1(1): 55-67.
7. Aydın B. Çocuk ve Ergen Psikolojisi. Marmara Üniversitesi Vakfı,1997.
8. Association American Psychiatric. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Dsm-5). American Psychiatric Pub, 2013.
9. Balcı Ş, Gülnar B. Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı Ve İnternet Bağımlılarının Profili. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 2009; 6(1), 5-22.
10. Balta Ö Ç, Horzum MB. Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2008; 41(1): 187-205.

11. Bartholomew K, Horowitz L M . Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. Journal of personality and social psychology, 1991; 61(2): 226.
12. Baş N. Ergenlerin Bağlanma Stilleri ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi. Adana, 2013 (Danışman: Prof. Dr. Turan Akbaş).
13. Bayraktar F. İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001(Danışman: Prof. Dr. Şeyda Aksel)
14. Beard K W, Wolf E M. Modification İn The Proposed Diagnostic Criteria For Internet Addiction. Cyberpsychology & behavior, 2001; 4(3): 377-383
15. Bozkurt S. Temas Biçimleriyle Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Şemalar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gestalt Terapi Dergisi, 2006; 4(2).
16. Bölükbaş K. İnternet Kafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003, Diyarbakır (Danışman: Y. Doç. Dr. M. Cengiz Yıldız).
17. Brenner V. Psychology of computer use: XLVII. Parameters Of Internet Use, Abuse And Addiction: The First 90 Days Of The Internet Usage Survey. Psychological reports, 1997; 80(3), 879-882.
18. Bretherton I. The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. Developmental psychology, 1992; 28(5): 759.
19. Budak S. Psikoloji Sözlüğü. 3.basım. Ankara. Sanat Yayınları; 2005.
20. Caplan S E. Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being: Development of a Theory-Based Cognitive–Behavioral Measurement Instrument. Computers in human behavior, 2002; 18 (5): 553-75.
21. Cengizhan C. Bilgisayar ve İnternet Bağımlılığı. 9. Türkiye’de ,2003, 11-13 Kasım.
22. Çelik H. Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Tepkileri, Bağlanma Tarzları ve Kişilerarası Semaların İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006(Danışman: Prof. Dr. Betül Aydın).

23. Çevik U P D G B , Çelikkaleli Ö. Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2010;19(3)
24. Ceyhan A A, Ceyhan E. Loneliness, Depression, and Computer Self-Efficacy as Predictors of Problematic Internet Use. Cyber Psychology & Behavior, 2008, 11(6): 699-701.
25. Ceyhan E. Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü: İnternet Bağımlılığı. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 2008; 15(2): 109-16.
26. Ceyhan E. Problemlı internet kullanım düzeyi üzerinde kimlik statüsünün, internet kullanım amacının ve cinsiyetin yordayıcılığı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2010;10(3),:1323-1355.
27. Chou C, Condron L, Belland J C A. Review Of The Research On Internet Addiction. Educational Psychology Review, 2005; 17(4):363-388.
28. Christakis DA. Internet Addiction: A 21 St Century Epidemic?. BMC medicine, 2010; 8(1):61.
29. Cloutier R. Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar. (Çev: B. Onur). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1994; 27(2), 875-903.
30. Collins N L. Working Models Of Attachment: Implications For Explanation, Emotion, And Behavior. Journal of personality and social psychology, 1996. 71(4), 810.
31. Cömert IT, Kayıran SM. Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı. Çocuk Dergisi, 2010; 10(4): 166-70.
32. Craparo G. Internet Addiction, Dissociation, and Alexithymia. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2011;30:1051-1056.
33. Crowell JA, Fraley RC, Shaver PR. Measurement of Individual Differences İn Adolescent And Adult Attachment.Handbook of Attachment: Theory, research, and clinical applications ,1999;2: 635.
34. Damarlı Ö. Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerı, Bağlanma Stilleri ve Benlik-Kavramı Arasındaki İlişkiler, 2006.
35. Davis RA. Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use. Computers in human behavior, 2001; 17(2) : 187-95.

36. Davis RA, Flett GL , Besser A . Validation of a New Scale for Measuring Problematic Internet Use: Implications for Pre-Employment Screening. *CyberPsychology & Behavior*, 2002; 5(4) : 331-45.
37. Debernardi N R. Problematic internet use: Exploring the roles of attachment and social competency. University of Missouri-Kansas City, 2012.
38. DiNicola MD. Pathological Internet Use among College Students: The Prevalance of Pathological Internet Use and Its Correlates. Ohio University, 2004.
39. Doğan H. ErgenlerİN Problemli İnternet Kullaniminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008; 18:106-124.
40. Eraslan Çapan B. Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009; 9(2): 127-142.
41. Erözkan A. Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2004; 4(2).
42. Esen E. Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2010 (Danışman: Doç. Dr. Diğdem Müge Siyez)
43. Eşgi N. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2014; 22(2): 807-839.
44. Finzi R, Cohen O, Ram A. Attachment and Divorce. *Journal of family psychotherapy*, 2000; 11(1)-1-20.
45. Gençer S L. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarının İnternet Kullanım Profilleri ve Demografik Özelliklere göre Farklılıklarının İncelenmesi. *SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, 2011.
46. Gökçearslan Ş, Günbatar M S. Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2012; 2(2): 10–24.
47. Gönül A. Patolojik İnternet Kullanımı (İnternet bağımlılığı/kötüye kullanımı). *Yeni Symposium* , 2002; 40(3): 105-110.
48. Greenfield D N. Psychological Characteristics of Compulsive Internet Use: A Preliminary Analysis. *Cyberpsychology & behavior*, 1999;2(5): 403-412

49. Griffiths M. Behavioural addiction: An Issue For Everybody?. Employee Counselling Today, 1996;8(3):19-25.
50. Griffiths M. İnternet Addiction: Fact or Fiction? The Psychologist, 1999; 12 (5): 246-250.
51. Grohol J. M. Internet addiction guide. Recuperado el, 1999; 6: 25-26.
52. Günüş S, Kayrı M. Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik- güvenilirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2010; 39: 220-232.
53. Gürçan N. Ergenlerin problemli internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010 (Danışman :Yrd. Doç. Dr. Erdal Hamarta).
54. Hamarta E. Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon Ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2004 (Danışman: Prof. Dr. Ramazan Arı)
55. Hazan C, Shaver PR . Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. Psychological inquiry, 1994; 5(1): 1-22.
56. Honari B, Saremi A A. The Study Of Relationship Between Attachment Styles And Obsessive Love Style. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2015; 165:152-159.
57. Hooi PCS. Influence of Parents and Peers on Internet Usage and Addiction Amongst School-Going Youths İn Malaysia. Multimedia University, Malaysia, 2011.
58. Işık U. Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007 (Danışman: Prof. Dr. Mehmet Küçükçurt)
59. İçel K. Kitle Haberleşme Hukuku: Basın Radyo-Televizyon Sinema İnternet. Beta, 1998; s:407.
60. İmamoğlu S. Öğretmen adaylarının öfke ve öfke ifade tarzları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof.Dr. Betül Aydın).

61. İnan A. İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum , 2010 İstanbul (Danışman: Prof. Dr. Betül Aydın).
62. Joseph R. The Right Brain and the Unconscious. New York: Plenum, 1992.
63. Karabekiroğlu K. Ergenin Ruhsal Gelişimi (1. Baskı). İstanbul: Say Yayınları,2014.
64. Karaca M. Sosyolojik Bir Olgı Olarak İnternet Gençliği: Elazığ Örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi , 2007 (Danışman: Doç. Dr. Ömer Aytaç)
65. Karaca S, Gök C, Kalay E, Başbuğ M, Hekim M, Onan N,Ünsal Barlas G. Ortaokul Öğrencilerinde Bilgisayar Oyun Bağımlılığı ve Sosyal Anksiyetenin İncelenmesi. Clinical and Experimental Health Sciences, 2016; 6(1):14-19.
66. Karreman A , Vingerhoets A J. Attachment and Well-Being: The Mediating Role of Emotion Regulation and Resilience. Personality and Individual differences, 2012; 53(7): 821-826.
67. Kavlak O, Şirin A. Maternal Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009; 6(1) : 189-202.
68. Kaya N. Attachment Styles of Nursing Students: A Cross-Sectional and A Longitudinal Study. Nurse Education Today, 2010; 30(7): 666-673.
69. Kaygusuz C. Psikolojik İhtiyaçlar ve İnternet Bağımlılığı. Anı Yayıncılık Ankara: 2013.
70. Kayrı G V. Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık, 2010.
71. Keler H. Liseli Ergenlerin Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul; 2008(Danışman.: Yrd. Doç. Dr. Müge Akbağ) .
72. Kelleci M, Güler N, Sezer H, Gölbası Z. Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler ile İlişkisi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 2009; 8(3).
73. Kesebir S, Kavzoğlu S Ö, Üstündağ M. F. Bağlanma ve Psikopatoloji. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2011;3(2).

74. Keser Ç. Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006. (Danışman: Prof. Dr. Hasan Gürkan Tekman).
75. Keser H, Kavuk M, Numanoglu G. The Relationship Between Cyber-Loafing and Internet Addiction, Cypriot Journal of Educational Sciences, 2016;11(1): 37-42.
76. Keskin G, Çam O. Ergenlik Ve Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2009; 47 (2): 52-59
77. Keskin G. Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Ebeveyn Tutumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi, 2007 (Danışman: Doç. Dr. Olcay ÇAM).
78. Kim S, Kim R. A Study of İnternet Addiction: Status, Causes, And Remedies. Journal of Korean Home Economics Association English Edition, 2002 ;3(1).
79. Koyuncu T, Ünsal A, Arslantaş D. İlköğretim ve Lise Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık. 15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi,2012.
80. Kökçü F, Kesebir S. İki Uçlu Olgular ve Çocuklarında Bağlanma Biçimi'nin Mizaç, Kişilik ve Klinik Özellikler ile İlişkisi: Kontrollü Bir Çalışma.
81. Kraemer G W. A Psychobiological Theory Of Attachment.Behav Brain Sci. 1992;15(3):451-93.
82. Kurtaran GT. İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2008 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zülal Erkan).
83. Kuşay Y. Sosyal Medya Ortamında Çekicilik ve Bağımlılık. Facebook Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: Beta Yayınları, 2013:143-144.
84. Lei L,Wu .Adolescents Paternal Attachment and Internet Use. Cyber Psychology & Behavio , 2007; 10(5): 633-39.
85. Liau A K, Khoo A, Hwaang P. Factors İnfluencing Adolescents Engagement İn Risky İnternet Behavior. CyberPsychology & Behavior, 2005, 8(6):513-520.
86. Lin SSJ, Tsai CC. Sensation Seeking and Internet Dependence of Taiwanese High School Adolescents. Computers in human behavior, 2002; 18(4): 411-26.

87. Main M, J Solomon. Procedures for Identifying Infants as Disorganized/ Disoriented During the Ainsworth Strange Situation. Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention, 1990; 1 : 121-60.
88. Meerkkerk GJ, RJJM VD Eijnden, HFL Garretsen. Predicting Compulsive Internet Use: It's All About Sex!. CyberPsychology & Behavior, 2006; 9(1): 95-103.
89. Mesch GS. Family Relations and the Internet: Exploring a Family Boundaries Approach. The Journal of Family Communication, 2006; 6(2): 119-38.
90. Mestçi A. Türkiye internet raporu 2005. Beykent Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, 2007.
91. Morahan Martin J. Internet Abuse Addiction? Disorder? Symptom? Alternative Explanations?. Social Science Computer Review, 2005; 23(1): 39-48.
92. Morahan-Martin J, Schumacher P. Incidence and Correlates of Pathological Internet Use among College Students. Computers in human behavior, 2000;16(1): 13-29.
93. Morsünbül Ü, Çok F. Bağlanma ve ilişkili Değişkenler. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2011; 3(3): 553-570
94. Morsünbül Ü. İnternet Bağımlılığının Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri, Yalnızlık ve Yaşam Doyumu ile ilişkisi: İnternational Journal Of Human Science, 2014; 11(1):357-372
95. Muslu G K, Bolışık B.Çocuk ve Gençlerde İnternet Kullanımı. TAF Preventi ve Medicine Bulletin, 2009; 8(5): 445-450.
96. Nalwa K, Anand A.P. Internet addiction in students: A cause of concern. CyberPsychology & Behavior, 2003; 6(6), 653-656
97. Niemz K, Griffiths M, Banyard P. Prevalence of Pathological Internet Use among University Students and Correlations with Self-Esteem, the General Health Questionnaire (Ghq), and Disinhibition. CyberPsychology & Behavior, 2005; 8(6): 562-70.
98. Odaci H. Academic self-efficacy and academic procrastination as predictors of problematic internet use in university students. Computers & Education, 2011; 57(1): 1109-1113.

99. Odacı H, Çıkrıkçı Ö. Problematic İnternet Use in Terms Of Gender, Attachment Styles And Subjective Well-Being in University Students. Computers in human behavior, 2014;32:61-66.
100. Oğuz B, Zayim N, Özel D, Saka O. Tıp Öğrencilerinin İnternette Bilişsel Durumları. Akademik Bilişim, 2008; 30: 447-453.
101. Onur N. Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2006 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Semai Tuzcuoğlu).
102. Oral N. Yeme Tutum Bozukluğu ile Kişilerarası Şemalar, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara , 2006(Danışman: Prof. Dr. Nesrin HİSLİ).
103. Ögel K. İnsan, Yaşam ve Bağımlılık Tartışmalar ve Gerekçeler. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001: 1-20.
104. Ögel K. Madde Bağımlılarına Yaklaşım ve Tedavi. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001.
105. Ögel K, Salcan A. İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak, 2012.
106. Özcan N K , Buzlu S. İnternet Use and Its Relation with the Psychosocial Situation for a Sample of University Students. CyberPsychology & Behavior, 2007 ;6: 767 - 722.
107. Özen D Ş. Ergenlerde Annedenden Algılanan Kabul/İlgi ile Benlik Algısı Arasındaki İlişki: Babadan Algılanan Kabul/İlginin Aracı Rolü. Türk Psikoloji Yazıları, 2009; 12(24): 28-38.
108. Özer Ş. Problemlili İnternet Kullanımının Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş ile Açıklanabilirliği. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2013 (Danışman: Doç. Dr. Hatice Odacı)
109. Özkan Ö. İnternet Kullanımıyla İlgili Değişkenlerin Cinsiyet, Kişilik Özellikleri, Yaşam Doyumu Ve Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, 2013(Danışman: Selim Hovardaoğlu)
110. Öztürk O. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Feryal Matbaası, Ankara:2002.

- 111.Öztürk Ö, Odabaşoğlu G, Defne E, Genç Y, Kalyoncu ÖA. İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. Bağımlılık Dergisi, 2007; 8(1): 36-41.
- 112.Raja S N , Mc Gee R ,Stanton W R. Perceived Attachments To Parents And Peers And Psychological Well-Being İn Adolescence. Journal Of Youth And Adolescence, 1992;21(4), 471-485.
- 113.Saygılı S. Ergenlik sorunları. İstanbul: Elit Yayınları, 2002.
- 114.Saymaz İ. Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2003(Danışman:Prof.Dr.Haluk Yavuzer).
- 115.Scharfe E. Bartholomew K I M. Reliability and Stability of Adult Attachment Patterns. Personal relationships, 1994; 1(1), 23-43.
- 116.Shin SE, Kim NS, Jang EY. Comparison of Problematic Internet and Alcohol Use and Attachment Styles among Industrial Workers in Korea. Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 2011; 14, (11):665-72.
- 117.Soygüt G. Bir Düzeltici Bağlanma İlişkisi Olarak Psikoterapi: Psikoterapi Süreçlerinde Bağlanma ve Terapötik İttifak. Türk Psikoloji Yazıları, 2004;7 (13):63-77.
- 118.Soule L C. Shell, L. W, Kleen B A. Exploring Internet Addiction: Demographic Characteristics And Stereotypes Of Heavy Internet Users. Journal of Computer Information Systems, 2003; 44(1), 64-73.
- 119.Soyşal A Ş, Bodur Ş, İşeri E, Şenol S. Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. Klinik Psikiyatri, 2005;8: 88-99.
- 120.Sümer N, Güngör D. Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. Türk Psikoloji Dergisi, 1999; 14(43): 71-106.
- 121.Şahin M. İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul ,2011(Danışman: Yrd. Doç. Dr. Levent Deniz).
- 122.Şahin M. Madde Bağımlılığı Konusunda Türkiye’de Yapılmış Olan Tezler Üzerine Değerlendirme. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi. 2007, Ankara(Danışman: Prof. Dr. Yarpuzlu A).

- 123.Şendağ S, Odabaşı HF. İnternet Bağımlılığı: Çocukların Psikososyal Gelişimi Üzerindeki Etkileri. Paper presented at the The Proceedings of International Educational Technology Conference, Near East University, North Cyprus, 2007.
- 124.Şimşek N, Akça N K, Şimşek M. Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve İnternet Bağımlılığı. TAF Preventive Medicine Bulletin, 2015; 14(1): 7-14.
- 125.Tarcan A. İnternet ve toplum. Ankara: Anı Yayıncılık, 2005.
- 126.Treuer T, Fábián Z, Füredi J. Internet Addiction Associated with Features of Impulse Control Disorder: Is It a Real Psychiatric Disorder? Journal of Affective disorders, 2001; 66(2): 283.
- 127.Kurtaran G T. İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zülal Erkan).
- 128.Türkoğlu S. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımları İle Siber Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul,2013 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Arslan)
- 129.Tüzün O, Sayar K. Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. Düşünen Adam, 2006; 19(1): 24-39.
130. Uzbay İ T. Madde Bağımliliğinin Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler ve Bağımlilik Yapan Maddeler. Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi, 5-15.
- 131.Üneri Ö Ş, Tanıdır C. Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 2011; 24(4): 265-72.
- 132.Wang W E I.Internet Dependency and Psychosocial Maturity Among College Students. International Journal of Human-Computer Studies, 2001; 55(6), 919-938.
- 133.Waters E, Hamilton C E, Weinfield N S. The Stability of Attachment Security from Infancy to Adolescence and Early Adulthood: General Introduction. Child development, 2000; 71(3): 678-83.
- 134.Yalçın C. Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2003; 27(1): 77-89.
- 135.Yang S C, Tung C J.. Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. Computers in human behavior, 2007; 23(1):79-96.

- 136.Yıldız M. Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış. Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi , 2012;36(1): 1-30.
- 137.Yılmaz E, Şahin YL, Haseski H İ, Erol O. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi–Journal of Educational Sciences Research, 2014; 4(1): 133-144.
- 138.Yolalan H. Ergenlerde Depresyon Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- 139.Young K S. İnternet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. Cyberpsychology & behavior, 1998, 1(3): 237-244.
- 140.Young K S. İnternet Addictive: The Emergence of a New Clinical Disorder, Cyber Psychology and Behavior, 1996; 8 (3), 237-244.
- 141.Yavuzer H. Çocuk psikolojisi (20. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007.
- 142.Zimmermann P. Attachment Representations and Characteristics of Friendship Relations During Adolescence. Journal of experimental child psycholog, 2004; 88(1): 83-101.
- 143.Zoppos E. Attachment Style and Facebook Use: Can Facebook be Used to Help Overcome Attachment Style-Related Issues? Behavioural Studies Working Paper Series, 2009; 3: 1 -13.

10. EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİSİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma, Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Hazırlanan bu formu ve ölçekleri eksiksiz ve doğru olarak cevaplamanız, araştırmamızda sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için son derece önemlidir. Sorunun cevabı size göre ne ise seçeneklerin yanındaki () içine X işareti koyunuz. Çalışmaya katılımınız gönüllüdür ve bilgi formunda isim belirtilmeyecektir. Verdiğiniz bilgiler gizli kalacaktır. Yardımlarınız için teşekkürler.

Hülya SİĞRILI

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: 1()Kadın 2()Erkek

3.Okulunuz:

4. Sınıfınız: () 1 () 2 () 3 () 4

5. Yaşamınızın çoğunluğunu geçirdiğiniz yer:

1()Köy2()Kasaba / İlçe3()Şehir4()Büyük Şehir5()Yurt Dışı

6.Annenizin öğrenim durumu:

1()Okur-yazar değil 2()Okur-yazar3()İlkokul mezunu 4()Ortaokul mezunu

5()Lise mezunu 6()Yükseköğretim

7.Annenizin mesleği:

1()Ev içi gelir getiren (Evde kuaförlük, terzi vb.)2()Ev içi gelir getirmeyen (Ev hanımı, tarla işçisi vb.) 3()Ev dışı gelir getiren (Memur, işçi, tezgahçı vb.)4()Diğer (açıklayınız).....

8.Anneniz size göre nasıldır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

1()Katı, kuralcı2()Aşırı koruyucu3()Soğuk, ilgisiz 4()Başkalarıyla karşılaştırmacı

5()Denetleyici6()Demokratik / katılımcı7()Diğer (açıklayınız).....

9.Babanızın öğrenim durumu:

1()Okur-yazar değil2()Okur-yazar3()İlkokul mezunu 4()Ortaokul mezunu

5()Lise mezunu 6()Yükseköğretim

10.Babanızın mesleği:

1()İşsiz2()İşçi3()Memur 4()Serbest çalışıyor (avukat, mühendis vb.)5()Emekli 6()Diğer(açıklayınız).....

11. Babanız size göre nasıldır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

1()Katı, kuralcı 2()Aşırı koruyucu3()Soğuk, ilgisiz4()Başkalarıyla karşılaştırmacı

5()Denetleyici 6()Demokratik/katılımcı 7()Diğer(açıklayınız).....

12.Ailenizin toplam aylık gelirini belirtiniz.

() 1499 TL ve altı () 1500 TL – 2499 TL arası ()2500 TL ve üstü

13. Evinizde kimlerle birlikte yaşıyorsunuz?

1()Anne – baba 2()Anne - baba – kardeş 3()Sadece anne 4()Sadece baba
5()Anne – baba – büyükanne- büyükbaba

14.Kardeş sayınız.....

15. Doğum sıranız :

16. Evinizde internet bağlantısı var mı?

1()Var 2 ()Yok

17. Kendinize ait bilgisayarınız var mı.?

1() Evet 2()Hayır

18.Bilgisayar evinizin neresindedir?

1()Salon 2()Kendi odam 3()Antre (Hol)4()Yatak odası 5()Oturma odası 6()Dizüstü bilgisayarım her yerde açık7()Diğer (açıklayınız)

19. Daha çok hangi ortamlardan internete bağlanırsınız?

1 ()Evden 2 ()İnternet kafeden 3() Okuldan 4()Cep Telefonumdan 5()Diğer

20. İnternette, bir günde ortalama ne kadar zaman geçirirsiniz?

1()1 saatten az 2()1-2 saat 3 ()3- 5 saat 4() 6 saatten fazla

21. İnterneti en çok hangi amaç için kullanırsınız?

1().Ödev hazırlamak 2()Film -MP3 müzik indirmek
3 () İnternette sörf yapmak (internette gezinti yapmak) 4()Chat yapma (sohbet etmek)

5()Oyun oynama 6()Sosyal paylaşım ağlarına bağlanmak 7()Diğer....

22.Bilgiye ulaşmak için en sık kullandığınız kitle iletişim aracı hangisidir?

1() Televizyon 2()Gazete, dergi,Kitap vs. 3()internet 4()Diğer.....

23.Boş zamanlarınızı değerlendirmede aşağıdaki aktivitelerden en çok hangisini/hangilerini kullanırsınız?

1) Spor yapmak () 2()Kitap Okumak 3) Resim yapmak () 4)Bilgisayar oyunu oynamak () 5) Müzik dinlemek () 6) İnternete girmek7) Diğer

24. İnternette en sık hangi web sitelerine girersiniz? Lütfen en sık kullandığınız 3 tanesini işaretleyiniz.

1() ders 2 () alışveriş 3()e-posta 4() sohbet 5() oyun
6() görüntülü konuşma 7() bilgi arama 8() paylaşım siteleri 10()banka
11() haber

25.İnternet kullanımı ile ilgili bilgilerinizi nereden edindiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

1()Okuldaki derslerden2()İnternet kafeden3()İnternetle ilgili yazılı materyalden4()Okuldaki arkadaşlarımdan5()Okul dışındaki arkadaşlarımdan
6()Kendi kendime 7()Kursta 8()Aile üyelerinden (kardeşimden, annemden / babamdan)9()Diğer (açıklayınız)

EK 2: İNTERNET BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ

Aşağıda bazı cümleler ve yanlarında da bazı seçenekler verilmiştir. Her cümleyi okuduktan sonra, son bir ayı düşünerek bu cümle için size en uygun gelen seçeneği işaretleyin. Cümlelerin size uygunluğuna göre o cümleye 1-5 arasında bir puan verin. Cümledeki ifade size hiç uymuyorsa 1, nadiren uyuyorsa 2, bazen uyuyorsa 3, sık sık uyuyorsa 4, her zaman uyuyorsa 5'i işaretleyin.

İTERNET BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ	HİÇ BİR ZAMANA	NADİR EN	ARA SIRA	ÇOĞU NLUK LA	ÇOK SIK	DEVA MLİ
MADDELER	0	1	2	3	4	5
2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?						
3. Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?						
4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?						
5. Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?						
6. Ne sıklıkla okula devamınız internetten dolayı olumsuz etkilenir?						
7. Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?						
8. Cevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikâyet eder?						
9. Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma surenizden olumsuz yönde etkilenir?						
10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?						
11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?						
12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, bos ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?						
13. Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıcı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?						
14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?						
15. İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?						
16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken "yalnızca birkaç dakika daha" derken bulursunuz?						
17. Ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?						
18. İnternette kaldığınız sureyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?						
19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?						
20. Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlarsınız?						

EK3:

Hulya Kervan

Hulya Kervan 9 Eki

> Sayın Fatih BAYRAKTAR; >> Marmara Üniversitesi Hemşirelik Bölümü Psikiyat...

Fatih Bayraktar

Fatih Bayraktar <fatih.bayraktar@emu.edu.tr>

Ekler13 Eki

Alıcı: bana

Hülya hanım merhaba

Geç döndüğüm için kusura bakmayın. Ekte güvenilirlik çalışmasının da yer aldığı yüksek lisans tezimi gönderiyorum. Uygulamayı orada görebilirsiniz. Bu bağlamda Türkçe diline uyarlamış olduğum İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni çalışmanızda gönül rahatlığıyla kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.

Doç. Dr. Fatih Bayraktar

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Psikoloji Bölümü

From: Hulya Kervan [hulya.kervan@gmail.com]

Sent: Friday, October 09, 2015 1:35PMTo: Fatih BayraktarSubject: İnternet bağımlılığı ölçeği hakkında

EK4: İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler ter almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzeridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşısındaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7							
Beni hiç	Beni Kısmen		Beni Tamimiyle				
Tanımlamıyor	Tanımlıyor		Tanımlıyor				
	1	2	3	4	5	6	7
1. Başkalarına kolaylıkla güvenmem.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli	1	2	3	4	5	6	7
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım	1	2	3	4	5	6	7
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkaları ile çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6. Başkaları ile yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	1	2	3	4	5	6	7
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak isterim	1	2	3	4	5	6	7
9. Yalnız kalmaktan korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim	1	2	3	4	5	6	7
11. Çoğu zaman insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5	6	7
12. Başkalarına tamimiyle güvenmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendiriyor.	1	2	3	4	5	6	7
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
16. Başkalarının bana benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.	1	2	3	4	5	6	7
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	1	2	3	4	5	6	7
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.	1	2	3	4	5	6	7
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
21. İnsanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
23. Terk edilmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6	7

25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta benim i gönülsüz olduklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum	1	2	3	4	5	6	7
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkilerde olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı ister	1	2	3	4	5	6	7
30. Başkaları ile yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum	1	2	3	4	5	6	7

EK-5:

Nebi Sümer <nsumer@metu.edu.tr>

Ekler8 Eki Alıcı: bana

Ekte gönderiyorum.. İyi çalışmalar..NS

Prof. Dr. Nebi Sümer,

Orta Doğu Teknik Üniversitesi / Middle East Technical University

Psikoloji Bölümü / Department of Psychology 06800 Ankara / Turkey

<http://www.nebisumer.com/><http://www.metu.edu.tr/~nsumer/>

8 Eki 2015 tarihinde 14:41 saatinde, Hulya Kervan <hulya.kervan@gmail.com> şunları yazdı:

Sayın Nebi Sümer

Marmara Üniversitesi Hemşirelik Bölümü Psikiyatri Hemşireliği AD. Yüksek lisans öğrencisiyim. "Lise öğrencilerinde internet kullanımı ile bağlanma stillerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi" isimli tez yapmayı planlıyorum. İzin verirsiniz İÖA' ni kullanmak istiyorum. Eğer müsaade ederseniz ölçeği ve değerlendirmesini de gönderebilir misiniz? Şimdiden önerileriniz ve desteğiniz için çok teşekkür ederim. Saygılarımla...

EK6:ETİK KURUL İZNİ

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Etik Kurulu

PROJENİN ADI: Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ: Yrd.Doç.Dr. Semra KARACA

PROJEDEKİ ARAŞTIRICILAR: Hülya SİĞRİLİ

ONAY TARİHİ VE ONAY SAYISI: 30.11.2015-10

Sayın Yrd.Doç.Dr. Semra KARACA

162 protokol nolu “Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli projeniz Enstitümüz Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Prof. Dr. Göksel ŞENER
Komisyon Başkanı

Yrd.Doç.Dr. Pınar MEGA TİBER

Prof. Dr. Hülya AŞÇI

Prof. Dr. Dilşad SAVE

Doç. Dr. Tolga GÜVEN

Yrd. Doç.Dr. Ümit UĞURLU

Prof. Dr. Serap AKYÜZ

Prof. Dr. Ufuk YURDALAN

Doç. Dr. Nefise BAHÇECİK

Doç. Dr. Hakkı ARIKAN

Yrd. Doç. Dr. Betül OKUYAN

Marmara Üniversitesi Göztepe
Kampüsü Sağlık Bilimleri
Enstitüsü 34688 Kadıköy /
İSTANBUL

0 (216) 414 44 23/12 (Faks)
0 (216) 414 44 23

saglik.ogrenci@marmara.edu.tr
<http://saglik.marmara.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için:
M.R.ALKAN

EK7:KURUM İZNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.187799

07.01.2016

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

Sayın: Hülya SİGRILI

- İlgi: a) 17.12.2015 tarihli dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 05.01.2016 tarih ve 95565 sayılı oluru.

"Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu teziniz hakkındaki ilgi (a) dilekçe ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebiniz; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Mustafa YİĞİT
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Elektronik İmza Akl Sistemimizde Mevcuttur	
Adı Soyadı:	Mualla CELEBI
Unvanı:	Bölüm Şefi
Tarih:	14.01.2016
İmza:	

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9cdf-8323-32fd-8cc8-eaff kodu ile teyit edilebilir.

11.ÖZGEÇMİŞ

Adı	Hülya	Soyadı	Sıgırlı
Doğum Yeri	Geyve	Doğum Tarihi	05.02.1978
Uyruğu	TC	Tel	05326736799
E-mail	Hülya.kervan@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Psikiyatri Hemşireliği	2017
Lisans	Atatürk Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	2011
Lise	Bilecik Sağlık Meslek Lisesi	1995

İş Deneyimi

	Görevi	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
	Hemşire	Transmed Diyaliz Merkezi	1997-1998
	Hemşire	Marmara Üniversitesi Hastanesi	1998-2014
	Hemşire /İdari Personel	Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi (Araştırma Destek Birimi)	2014-halen devam ediyor.

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*
İngilizce	orta	Orta	Orta

Yabancı Dil Sınav Notu#								
YDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE	CPE

	Sayısal	EşitAğırlık	Sözel
ALES Puanı	63,93		
(Diğer) Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanımabecerisi
SPSS	orta
Microsoft Office	İyi

*Çokiyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendiriniz.

Ulusal ve Uluslararası Bildiriler:

1.Sıgırlı H, Karaca S.Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Kullanım Özelliklerinin Belirlenmesi,.IV.Uluslar Arası Ve VIII.Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi 6-9 Kasım 2016. Manisa. (Poster Bildiri)

